

Onderzoeksrapport

Waarde van toerisme en recreatie in de gemeente Oosterhout (2022)



DISCOVER YOUR WORLD

1 Inleiding

De gemeente Oosterhout heeft behoefte aan inzicht in de maatschappelijke waarde van toerisme en recreatie. In dit onderzoek wordt dat belang in beeld gebracht, gebaseerd op data voor het jaar 2022. Dit onderzoek is een vervolg op de 0-meting over het jaar 2016 (uitgevoerd in 2018). De gemeente heeft Breda University of Applied Sciences (BUas) opdracht gegeven dit onderzoek uit te voeren.

Er zijn vijf verschillen met de aanpak van de nulmeting. Ten eerste ging dat onderzoek alleen in op de economische effecten. De laatste jaren wordt echter steeds duidelijker dat de waarde van toerisme en recreatie niet alleen te duiden is in geld (Klijs et al., 2021). Toerisme is namelijk onlosmakelijk verbonden met de leefomgeving van de inwoners van een bestemming. Toerisme kan meerwaarde creëren maar op sommige plekken ook voor problemen zorgen. Daarom brengen we naast de economische waarde ook de impact op natuur en samenleving in beeld. Denk hierbij aan de impacts op trots, inclusie, diversiteit en kwaliteit van leefomgeving.

Ten tweede gebruiken we voor de uitgaven van de bezoekers in dit onderzoek niet de gegevens van het CVO (continu vakantie onderzoek), zoals in de studie uitgevoerd in 2018, maar hebben we, zoals aanbevolen in het rapport van de nulmeting, zelf navraag gedaan naar de uitgaven van toeristen en recreanten in de bezoekersenquête.

Ten derde gebruiken we een nieuwe bron, gebaseerd op gebruik van mobiele telefoons. Via Zicht op Data verkrijgen we inzicht in bezoek aan de gemeente door mensen die hun mobiele telefoon normaal ergens anders gebruiken, een daarmee aangemerkt kunnen worden als toerist.

Een vierde verschil is dat we voor sommige vragen niet alleen het toerisme (door bezoekers van buiten Oosterhout) in beschouwing hebben genomen, maar ook recreatie (door bewoners van Oosterhout). De waarde van toerisme en recreatie is dermate verweven dat het loskoppelen van deze twee niet zo makkelijk en soms ook niet nodig is. Wanneer we een vergelijking maken in dit rapport met de nulmeting over het jaar 2016 wordt in de tekst duidelijk gemaakt of dat deze opmerking over toeristen of toeristen en recreanten gaat.

Het vijfde en laatste verschil is dat in dit onderzoek ook het bewonersperspectief is meegenomen. Het zijn ten slotte de inwoners van Oosterhout die de maatschappelijke effecten van toerisme en recreatie ervaren. Bovendien is voor de gemeente Oosterhout de verbinding met inwoners en de leefbaarheid in de gemeente van groot belang om de visie (gemeente Oosterhout, 2018) waar te maken.

1.1 Definities

Als definitie van **maatschappelijke waarde** wordt gehanteerd:

“Bijdrage van toerisme en recreatie aan de maatschappij, daarbij behoren zowel de economische waarde als de waarde voor de leefomgeving en sociale processen.”

Als definitie van **toerisme** wordt gehanteerd:

“Alle activiteiten van personen die reizen naar en/of verblijven in plaatsen buiten hun normale omgeving (in dit geval de eigen gemeente), voor niet langer dan één (aaneengesloten) jaar, om redenen van vrijetijdsbesteding, zaken en andere doeleinden die niet zijn verbonden met het uitoefenen van activiteiten die worden beloond vanuit de plaats die wordt bezocht.”

En wij beschouwen als **toeristen**:

- **Verblijfstoeristen:** *Bezoekers van Oosterhout, woonachtig buiten de gemeente, die minimaal één nacht in Oosterhout verblijven en daar gebruik maken van het toeristisch-recreatief aanbod.*

- **Dagtoeristen:** *Bezoekers van Oosterhout, woonachtig buiten de gemeente, die Oosterhout bezoeken zonder daar te overnachten en gebruik maken van het toeristisch-recreatief aanbod in de gemeente.*

Als definitie van **recreatie** wordt gehanteerd:

“Alle vormen van vrijetijdsbesteding buitenshuis, alle activiteiten die kunnen worden gedaan naast de dagelijkse verplichtingen als werken, huishouden en zorg voor anderen. Recreëren doet men voor ontspanning en vermaak.”

Wij beschouwen als **recreanten**:

“Bewoners die buitenshuis vrijetijdsactiviteiten ondernemen, binnen hun normale leefomgeving (voor dit onderzoek is dat de gemeente Oosterhout).”

1.2 Samenwerking in dit onderzoek

Deze rapportage is mede gebaseerd op data van de gemeente zelf, onderzoek door *Dimensus* *Beleidsonderzoek*, gegevens via *Zicht op Data* en tenslotte op twee scripties door geschreven door studenten van BUAs.

Dimensus heeft de enquête uitgezet onder bezoekers. Deze input is vervolgens door BUAs gebruikt om het profiel van de toeristen en recreanten en hun uitgaven inzichtelijk te maken. Daarnaast zijn de bezoekers in deze enquête ook bevraagd over hun perspectief op de waarde van toerisme en recreatie.

Zicht op Data heeft een dataset voor de aantallen toeristen gecreëerd, op basis van anonieme gegevens van Resono, een panel met meer dan twee miljoen mobiele telefoon gebruikers. Deze informatie is door BUAs gebruikt om de herkomst van bezoekers te bepalen en voor het berekenen van de economische impact van toerisme.

Een tweetal *BUAs studenten* van de academie voor toerisme is, voor hun afstudeerproject, aan de slag gegaan met een aantal deelgebieden van Oosterhout. Gebieden waar uitdagingen gerelateerd aan toerisme en recreatie liggen. Een deel van hun resultaten is in deze rapportage gebruikt voor de analyse van het bewoners- en ondernemersperspectief op de maatschappelijke effecten van toerisme en recreatie.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Definities	1
1.2	Samenwerking in dit onderzoek	2
2	Methodologie	4
2.1	Economische impact van de toeristische bestedingen	4
2.2	Overige maatschappelijke impact	4
	2.2.1 Enquêtes	4
	2.2.2 Kwalitatief onderzoek door studenten	5
3	Economische impact van toeristische bestedingen	6
3.1	Economische impact	6
3.2	Dagtoeristen	6
3.3	Verblijfsbezoek	7
3.4	Bestedingsprofielen	7
3.5	Totale bestedingen	8
3.6	Analyse economische impact	8
3.7	Vergelijking met de nulmeting van 2018	10
4	PROFIEL VAN TOERISTEN EN RECREANTEN IN OOSTERHOUT	12
4.1	Kenmerken van de recreanten en toeristen in Oosterhout	12
	4.1.1 Van middelbare leeftijd	12
	4.1.2 Dicht bij huis	12
	4.1.3 Reisgezelschap	13
	4.1.4 Reden bezoek	14
	4.1.5 Waardering toeristisch recreatief aanbod	15
	4.1.6 Contact met bewoners niet op de voorgrond	17
5	PERSPECTIEVEN OP MAATSCHAPPELIJKE IMPACT TOERISME	19
5.1	Impact toerisme volgens de toeristen en recreanten	19
5.2	Impacts van toerisme volgens de ondernemers	19
	5.2.1 Impact toerisme op de lokale economie.	20
	5.2.2 Impact van toerisme op lokale voorzieningen	21
	5.2.3 Impact van toerisme op lokale natuur	22
	5.2.4 Impact van toerisme op samenleven in Oosterhout	23
5.3	Impact van toerisme volgens bewoners	24
	5.3.1 Introductie bewoners perspectief	24
	5.3.2 Blik op de toekomst	25
	5.3.3 Nu nog niet te veel bezoekers	26
	5.3.4 Sociale effecten van toerisme	28
	5.3.5 Economische impact van toerisme	30
	5.3.6 Steun van bewoners aan toerisme	32
	5.3.7 Samenvatting bewonersperspectief Den Hout	33
	5.3.8 Samenvatting bewonersperspectief Steenovensebaan en Meerberg	33
6	Samenvatting rapport	35
6.1	Economische impact op basis van toeristische bestedingen	35
6.2	Profiel recreanten en toeristen.	35
	Kenmerken	35
	Waardering door recreanten en toeristen	35
6.3	Maatschappelijke impact	36
7	Bibliografie	39

2 Methodologie

2.1 Economische impact van de toeristische bestedingen

De economische impact wordt uitgerekend op basis van een IO model, specifiek voor de gemeente Oosterhout. Om herhaling te voorkomen wordt de methodologie voor de economische impact besproken in hoofdstuk 3, waar ook de resultaten van de betreffende analyse aan de orde komen.

2.2 Overige maatschappelijke impact

De maatschappelijke impact van toerisme worden vaak subjectief benaderd. Eén van de redenen hiervoor is dat de sociale impact erg lastig objectief te meten valt. Zo ook in dit onderzoek. We hebben via drie verschillende enquêtes de drie belangrijke groepen belanghebbenden (toeristen/recreanten, ondernemers en bewoners) gevraagd naar hun perspectief op de gevolgen van toerisme op Oosterhout. Dit kwantitatieve onderzoek is aangevuld door kwalitatief onderzoek door twee studenten van de academie voor toerisme van BUAs. Hun onderzoek is meegenomen in de analyse van het ondernemersperspectief en het bewonersperspectief.

2.2.1 Enquêtes

De aanpak voor het kwantitatieve deel is deels gebaseerd op de nulmeting, maar ook op eerder kwantitatief onderzoek voor Gastvrij Nederland en Toerisme de Baronie. De bewonersenquête is de vragenlijst deels gebaseerd op RETS en TIS (zie bijlage 1).

Enquête onder toeristen en recreanten

Periode:	Augustus/september/oktober 2022
Selecte steekproef	321 toeristen/recreanten (persoonlijk afgenomen enquêtes op locatie)
Locaties:	Katjeskelder, Zwembad Warande, Centrum, De Bussel, Arendshof, Markt, Houtse Meer, Heuvel, Bergvliet, Hotel Oosterhout, Beum Dorst, Abtshoeve, Koeckers, T'Haasje, Haasje Over, Kermis, De Eekhoorn.
Profiel populatie:	Zie hoofdstuk 4

Enquête onder ondernemers

Periode:	April/mei 2023
Selecte steekproef	37 ondernemers (enquête uitgezet via e-mail)
Profiel:	De ondernemers die de enquête hebben ingevuld zijn veelal verblijfsaccommodaties (12x), eet en drinkgelegenheden (11x) en overig toeristisch recreatieve bedrijven (14x).

Enquête onder bewoners

Periode:	Mei/juni 2023
Selecte steekproef:	98 bewoners van Oosterhout (via facebook en de website van de gemeente)
Demografisch profiel:	Gemiddeld 49 jaar oud (tussen de 18 en 72 jaar). Opleidingsniveau: 33% HBO niveau en 28% MBO/HAVO/VWO niveau.

Beperkingen

Dit rapport gaat voor het beschrijven van de maatschappelijke impact, vanuit de drie perspectieven, niet verder dan beschrijvende statistiek. De steekproeven zijn te klein zijn voor toetsende statistiek. Daarnaast betekent de kleine omvang van de steekproeven dat we slechts beperkt valide en betrouwbare uitspraken kunnen doen. Bovendien is de enquête onder bewoners alleen verspreid via facebook en de website van de gemeente zelf, waardoor er een grote groep bewoners niet benaderd is om deze enquête in te vullen. Ook dit heeft invloed op de betrouwbaarheid van de resultaten.

2.2.2 Kwalitatief onderzoek door studenten

Twee studenten spraken in de periode van maart en april 2023 met verschillende stakeholders in het kader van hun afstudeerproject. Zij hadden een andere doelstelling voor hun advies aan de gemeente dan dit rapport heeft, maar hun veldwerk was ook van belang in het begrijpen van de maatschappelijke impact van toerisme en recreatie. Voor deze rapportage zijn de resultaten die betrekking hebben op het bewonersperspectief over effecten van toerisme meegenomen. De rapporten van de studenten en transcripten zijn te vinden via de BUas bibliotheek (<https://www.buas.nl/library/library-metasearch>).

- Iris Knaapen deed interviews met 8 inwoners en 2 ondernemers in de deelgebieden 'de Meerberg' en 'Steenovensebaan'.
- Rilena van Gastel sprak met 13 inwoners van Den Hout en 4 ondernemers in kerkdorp Den Hout.

3 Economische impact van toeristische bestedingen

3.1 Economische impact

De berekening van de economische impact van toerisme in Oosterhout start met het bepalen van de bestedingen van toeristen in Oosterhout, afzonderlijk voor dag- en verblijfstoeristen. Deze bestedingen nemen we samen om te komen tot de totale bestedingen van alle toeristen in de gemeente Oosterhout. De economische effecten van recreatie (door de bewoners van Oosterhout) hebben we bij deze berekening dus buiten beschouwing gelaten. Dit komt overeen met het uitgangspunt van de studie over 2016.

De totale bestedingen van alle toeristen zijn de input voor de berekening van de economische impact. Deze berekening voeren wij uit aan de hand van het Input Output (IO) model. Kort gezegd laat het IO model zien dat euro's die toeristen besteden niet alleen maar effecten, of *impacts*, hebben bij de bedrijven waar die euro's *direct* terecht komen (bijvoorbeeld de camping of een restaurant). Deze bedrijven gebruiken een deel van deze euro's namelijk ook om hun toeleveranciers te betalen – en deze profiteren *indirect* mee van de aanwezigheid van toeristen. Ook bij die bedrijven vindt er, vanwege toerisme, productie plaats en wordt er toegevoegde waarde en werkgelegenheid gecreëerd.

3.2 Dagtoeristen

In de berekening van de economische impact vanwege dagbezoek maken wij gebruik van de data door Zicht op Data ([Zicht op Data](#)). Zij baseren zich op anonieme en geaggregeerde locatiedata van Resono – een panel met meer dan twee miljoen gebruikers. Op basis van gebruik van hun mobiele telefoon wordt geregistreerd waar deze panelleden zich bevinden en hoe vaak ze bepaalde plekken bezoeken. Dit wordt vervolgens opgehoogd naar de Nederlandse bevolking. Zo kan worden vastgesteld hoeveel (unieke) bezoekers Oosterhout ontvangt, per dag, per maand en per jaar, waar deze bezoekers vandaan komen en hoe vaak ze de stad bezoeken. Beperking van de data is dat het bezoekmotief niet wordt vastgesteld. Via veronderstellingen zullen we dus moeten toerekenen naar het aantal toeristisch bezoeken van Oosterhout. Hieronder worden de stappen beschreven.

Uitgangspunt zijn de unieke bezoekers per dag. Dat wil zeggen dat een bezoeker maximaal 1 keer dag meegenomen wordt, ook wanneer hij of zij Oosterhout meerdere keren bezoekt. Mensen die Oosterhout meerdere dagen bezoeken worden op elke dag weer opnieuw meegeteld. Dat wil zeggen dat we, over de dagen heen, kijken naar bezoeken i.p.v. bezoekers.

Stap 1: Het aantal unieke bezoekers per dag wordt vermenigvuldigd met een percentage voor 'incidenteel bezoek'. Dat wil zeggen dat we alleen de bezoeken meenemen van personen die Oosterhout in de betreffende maand maximaal 2 dagen bezoeken. Gevolg van deze stap zijn:

- Bezoek vanwege frequent woon-werk verkeer wordt uitgesloten. Dit is terecht aangezien het hierbij niet gaat om (uitgaven vanwege) toerisme. Wat we echter wel missen, en leidt tot een *onderschatting*, zijn inkomende forenzen die hun woon-werkverkeer combineren met toeristisch uitgaven.
- Bezoekers die in een bepaalde maand meer dan twee dagen in Oosterhout zijn worden niet meegenomen. Dit is natuurlijk niet gewenst, aangezien we ook verblijfstoeristen willen meenemen in de berekening. Deze nemen we dan ook mee via een andere bron, namelijk de toeristenbelasting (zie hieronder bij verblijfsbezoek).
- Een tweedaags bezoek wordt meegenomen als twee afzonderlijke bezoeken. Dit leidt uiteindelijk tot een *overschatting* omdat de (bestedingen die samenhangen met deze) bezoeken

ook worden meegenomen als verblijfsbezoeken, via de hier boven al genoemde andere bron (toeristenbelasting).

- Voor bezoekers die Oosterhout meerdere keren in een maand bezoeken worden in de betreffende maand maximaal 2 bezoeken meegenomen. We missen dus (de uitgaven die ze doen op) de aanvullende dagen. Dit leidt tot een *onderschatting*. Wanneer het bezoek is gespreid over meerdere maanden worden in elke maand maximaal 2 bezoeken meegenomen.
- We maken zeker geen perfecte correctie voor bezoekmotief. Er kunnen uiteraard ook andere redenen voor incidenteel bezoek aan Oosterhout zijn dan een toeristisch motief. Denk bijvoorbeeld aan bezoek vanwege werk of zorg. Dit leidt tot een *overschatting*, hoewel ook deze bezoekers uiteraard wel gebruik kunnen maken van het toeristisch-recreatief aanbod. Denk aan iemand die, na of in samenhang met een werkbezoek, uit eten gaat.

Stap 2: De uitkomsten wordt vermenigvuldigd met 1 minus het percentage bezoek aan Oosterhout door Oosterhouters (mensen die hun mobiele telefoon normaal binnen een bepaald deel van Oosterhout gebruiken, maar incidenteel een ander deel bezoeken). Dat wil zeggen dat we alleen de bezoeken meenemen door personen die niet in Oosterhout wonen. Deze stap is bedoeld omdat we in de berekening kijken naar de economische impacts die ontstaat vanuit de bestedingen van niet-Oosterhouters.

Stap 3: Wanneer we vervolgens de bezoeken van alle dagen optellen, voor het hele jaar 2022, komen we aan het totaal aantal incidentele dagbezoeken in 2022 door niet-inwoners van Oosterhout, namelijk (afgerond) **3,1 miljoen**.

3.3 Verblijfsbezoek

Voor verblijfsbezoek gaan we uit voor de door gemeente aangeleverde data over toeristenbelasting. Hieruit is af te leiden hoeveel nachten er in Oosterhout zijn doorgebracht door bezoekers, namelijk (afgerond) **650.000** nachten.

3.4 Bestedingsprofielen

De vervolgstap in de berekening van de economische impact is om vast te stellen hoeveel deze dag- en verblijfstoeristen per dag uitgeven. Hiervoor maken we gebruik van de door ons uitgevoerde survey onder toeristen en recreanten¹. Aan alle respondenten is gevraagd om door te geven hoeveel ze tijdens hun bezoek, tot aan het moment van de enquête, hebben uitgegeven aan recreatie, eten en drinken, winkelen, 'funshopping', parkeren, OV en overige zaken. Voor verblijfstoeristen vroegen we daarnaast hoeveel ze per nacht kwijt waren voor verblijf. In beide gevallen wilden we ook weten op hoeveel personen deze uitgaven betrekking hebben. Gebaseerd op de veronderstelling dat de periode tot aan het moment van afnemen van de enquête representatief is voor het hele verblijf kunnen we vaststellen wat de gemiddelde uitgaven per persoon per dag zijn in Oosterhout, afzonderlijk voor de dag- en verblijfstoerist. Dit leidt tot de volgende bestedingsprofielen (in euro's):

	Verblijf	Recreatie	Eten en drinken	Winkelen	"Funshopping"	Parken	Ov	Overige	Totaal
dagbezoek (pp per dag)		€ 7,10	€ 11,24	€ 2,00	€ 2,66	€ 0,42		€ 0,34	€ 23,74
verblijfsbezoek (pp per dag)	€ 13,06	€ 1,06	€ 5,04	€ 5,85	€ 1,54	€ 0,16	€ 0,04	€ 0,11	€ 26,86

tabel 3:1

¹ Het bestedingsprofiel van dagtoeristen is vastgesteld op basis van de enquête onder dagtoeristen (woonachtig buiten Oosterhout) en recreanten (woonachtig binnen Oosterhout). Er wordt verondersteld dat zij, qua bestedingen binnen Oosterhout, een vergelijkbaar bestedingsprofiel hebben.

3.5 Totale bestedingen

Vermenigvuldiging van de bezoekersaantallen met de bestedingen leidt tot de volgende totale uitgaven, gerelateerd aan dag- en verblijfsbezoek (in miljoenen euro's):

	Verblijf	Recreatie	Eten en Drinken	Winkel	"Funshopping"	Parkeren	OV	Overigen	Totaal
Dagtoerist		22,13	35,04	6,22	8,29	1,31		1,05	74,03
Verblijfsstoerist	8,56	0,69	3,30	3,84	1,01	0,11	0,03	0,07	17,60
Totaal	8,56	22,82	38,34	10,06	9,30	1,41	0,03	1,11	91,63

tabel 3:2

3.6 Analyse economische impact

Door de bestedingen in te voeren in een IO model kunnen we laten zien welke economische impacts samenhangen met de bestedingen: Tot hoeveel output, toegevoegde waarde en werkgelegenheid leidt dit? En hoe werkt dit door in de hele economie? Toeristische bestedingen leiden immers niet alleen tot impacts bij toeristisch-recreatieve bedrijven zelf, maar ook bij hun toeleveranciers. Zo verspreiden de impacts zich ook naar sectoren die zelf niet *direct* te maken hebben met toeristen en recreanten, maar hier *indirect* wel van profiteren.

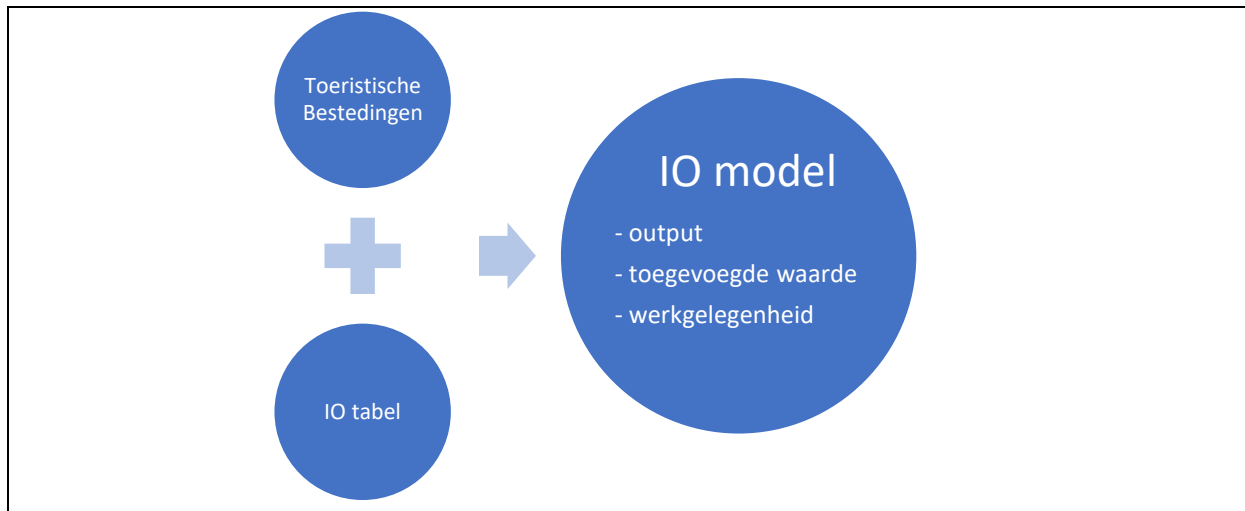
IO tabel als basis voor IO model

Dit model laat zien in welke mate bestedingen binnen een of meerdere sectoren leiden tot output, inkomen, toegevoegde waarde en werkgelegenheid in dezelfde of andere sectoren. Dit is afhankelijk van de relaties binnen de lokale economie. In welke mate leidt bijvoorbeeld een euro bestedingen in de sector 'Cultuur, sport en recreatie' tot productie, toegevoegde waarde en werkgelegenheid in bijvoorbeeld de sector 'Industrie'?

Het antwoord op die vraag kunnen we afleiden uit een IO tabel. Zo'n tabel laat zien hoeveel elke sector levert aan zichzelf, aan andere sectoren en aan hun uiteindelijke afnemers. Op basis van een IO tabel kan de stap worden gemaakt van de bestedingen naar de impact (direct + indirect). Er blijkt namelijk uit hoeveel output er in elk van de sectoren van de economie nodig is om ervoor te zorgen dat er producten en diensten geleverd kunnen worden aan bijvoorbeeld toeristen.

IO tabellen zijn veelal alleen beschikbaar op nationaal niveau. Speciaal voor dit onderzoek is er een IO tabel voor de gemeente Oosterhout samengesteld. Dit op basis van locatiequotiënten en cijfers over de werkgelegenheid per sector, op het niveau van Nederland en op het niveau van Oosterhout. De resulterende regionale IO tabel beschrijft de specifieke economische samenhang in Oosterhout en is daarmee uniek in zijn soort.

De IO tabel vormt de basis van het IO model. De resultaten in deze tabel zijn dan ook specifiek voor de gemeente. Wanneer we dezelfde bestedingen in zouden voeren in het IO model van een andere regio leidt dit tot een andere impact, omdat de economische structuur van die regio anders is.



Onderstaande tabel 3:3 laat zien wat de totale (directe en indirecte) impact zijn van toerisme in Oosterhout, onderverdeeld per economische sector. Onder de tabel volgt een toelichting en een uitleg over de berekening.

Impact Toerisme in Oosterhout, 2022	Output (miljoenen euro's)	Toegevoegde waarde (miljoenen euro's)	Werkgelegenheid (banen)
A Landbouw, bosbouw en visserij	0.06	0,02	0,19
B Delfstoffenwinning	0.01	0,00	0,00
C Industrie	2.00	0,52	4,30
D Energievoorziening	0.04	0,02	0,05
E Waterbedrijven en afvalbeheer	0.00	0,00	0,01
F Bouwnijverheid	0.16	0,05	0,42
G Handel	4.39	2,46	32,48
H Vervoer en opslag	0.67	0,26	2,94
I Horeca	42.9	19,40	674,47
J Informatie en communicatie	0.29	0,13	1,00
K Financiële dienstverlening	0.13	0,07	0,44
L Verhuur en handel van onroerend goed	0.71	0,40	0,48
M Zakelijke dienstverlening	1.22	0,64	9,13
N Openbaar bestuur en overheidsdiensten	0.04	0,02	0,22
O Onderwijs	0.05	0,04	0,62
P Gezondheids- en welzijnszorg	0,01	0,00	0,08
Q Cultuur, sport en recreatie	21.11	8,72	288,02
R Overige dienstverlening	0.01	0,00	0,04
Totaal	73.89	32,77	1.014,88

tabel 3:3

In deze berekening is uitgegaan van de totale bestedingen door toeristen en recreanten, zoals berekend in de voorafgaande paragraaf. Na een aantal correcties² is deze ingevoerd in het IO model en resulteren de uitkomsten zoals weergegeven in bovenstaande tabel.

De eerste kolom bevat de standaard sectoren (of bedrijfstakken), zoals die zijn opgenomen in een IO tabel.

De tweede kolom toont de output in miljoenen euro's; dat wil zeggen de waarde van alle goederen en diensten die in deze gemeente worden geproduceerd vanwege de bestedingen van dag- en verblijfstoeristen. Dat betreft dus de waarde van de producten die direct geleverd worden aan toeristen evenals de waarde van de producten die voortgebracht zijn door alle achterliggende (toeleverende) sectoren³.

Output is echter niet de beste indicator voor 'impact', omdat deze leidt tot dubbel telling. Wanneer een boerenbedrijf bijvoorbeeld producten (bijvoorbeeld eieren) t.w.v. 20 euro levert aan een restaurant en het restaurant verkoopt deze (bijvoorbeeld quiche) voor 40 euro – dan wordt de 20 euro levering van boerenbedrijf aan restaurant meegenomen in de output van beide bedrijven. Wanneer je wilt weten hoeveel de bedrijven samen produceren en dit baseert op output leidt dit tot een totaal van 60, maar daarbij is dus sprake van dubbel telling van de 20 euro. Toegevoegde waarde is daarom een betere indicator. De toegevoegde waarde van het restaurant is de waarde die zij toevoegt aan de ingekochte producten. Door gebruik van haar kapitaal en arbeid verhoogt het restaurant de waarde van de 20 euro aan inkopen tot 40 euro. Haar toegevoegde waarde is $40 - 20 = 20$. Voor het boerenbedrijf is de toegevoegde waarde, ervan uitgaande dat zij geen toeleveranciers heeft, 20 euro. Optellen van de twee leidt tot een toegevoegde waarde van 40 euro. De derde kolom, toegevoegde waarde, geeft daarom een meer waardevol inzicht in de impact van toerisme in de gemeente. Het gaat hierbij om 32,77 miljoen euro.

De laatste kolom laat zien hoeveel werkgelegenheid er in de gemeente tot stand komt vanwege toerisme. Wederom betreft dit de directe en indirecte werkgelegenheid, oftewel de werkgelegenheid in de sectoren die direct producten en diensten leveren aan bezoekers evenals de werkgelegenheid die ontstaat in alle toeleverende sectoren. Het aantal banen is gebaseerd op een technische doorrekening (het delen van de benodigde output door de gemiddelde output per werknemers per sector). Het gaat om 1.014,88 banen voor de gemeente Oosterhout.

3.7 Vergelijking met de nulmeting van 2018

Wanneer we de vergelijking maken met de rapportage uit 2018 blijkt dat het aantal dagbezoeken in 2016 groter was (3,8 vs. 3,1 miljoen). Omdat we nu een andere methode gebruiken om het aantal bezoeken vast te stellen, gebaseerd op de gegevens van Zicht op Data, kunnen we niet direct concluderen dat het aantal dagbezoeken daadwerkelijk is afgenomen. Methodologisch is er zeker sprake van een verbetering. Waar we in 2016 het aantal dagbezoeken bepaalden door de aantallen bezoekers van musea, recreatieoord, evenementen, openluchtrecreatie, etc. op te tellen – en daarmee noodzakelijkerwijs te maken kregen met veel dubbel tellingen (bezoekers die meerdere activiteiten ondernamen gedurende een bezoek werden

² Voor invoer in het IO-model is het vereist dat de bestedingen, die nu zijn genoteerd tegen marktprijzen (de prijzen zoals betaald door consumenten) worden omgezet in bestedingen tegen basisprijzen. Dit betekent dat de BTW eruit moet, evenals de handels- en transportmarges. De handels- en transportmarges zijn wat de consumenten betalen voor de aankoop van een product vanwege het feit dat het product is getransporteerd van de plek naar productie naar de plaats waar zij het kopen – evenals het feit dat ook de tussenliggende schakels (groothandel/kleinhandel) er aan verdienen. Deze marges moeten eruit worden gehaald om te komen tot de 'kale' prijs van de producten; de prijs die een consument zou betalen wanneer hij het direct van de fabriek kocht, het daar ook zelf ging halen en geen BTW verschuldigd is. In de berekening van de basisprijzen houden we er ook rekening mee dat heel veel van de producten die de bezoekers in de gemeente kopen daar niet geproduceerd worden. Ze liggen daar wel in de schappen van de winkels, maar ze worden geproduceerd buiten de gemeente, of zelf buiten Nederland.

³ Het totale bedrag aan output (73,76 miljoen) is lager dan de totale bestedingen (91,63 miljoen) omdat er bij de berekening van output wordt meegenomen dat een deel van de producten die worden gekocht in Oosterhout elders geproduceerd worden (zie ook de vorige voetnoot).

meerdere keren meegenomen) is dat nu voorkomen door gebruik van de mobiele telefoondata en het onderscheiden van unieke bezoekers.

Het aantal overnachtingen is wel vastgesteld o.b.v. dezelfde methode, namelijk toeristenbelasting. Voor 2016 kwamen we uit op (afgerond, en incl. vaste gasten) 640.000 nachten. In 2022 zijn dat er 650.000. Daar zit dus nauwelijks verschil tussen.

In 2016 is gewerkt met landelijke bestedingsprofielen. Nu zijn we uitgegaan van bestedingsprofielen die, op basis van de survey, specifiek zijn vastgesteld voor Oosterhout. Voor verblijfstoeristen rekenden we in 2016 met een dagelijks uitgavenpatroon per persoon van 26,38. Nu is dat 28,86. Dat is dus zeer vergelijkbaar. Voor dagtoeristen rekenden we in 2016 met verschillende bestedingsprofielen, afhankelijk van het type activiteit. Bijvoorbeeld: Voor bezoeken in verband met buitenrecreatie werd gewerkt met een bestedingsprofiel met een totale besteding van 4,14 en voor bezoekers die kwamen 'funshoppen' met een bestedingsprofiel met een totale besteding van 49,11 (en niet alleen de totalen zijn anders, ook de verdeling over de bestedingscategorieën). In de huidige studie werken we met een gemiddeld bestedingsprofiel met een totale besteding van 23,74. We worden hier geconfronteerd met de voor- en nadelen van het werken met lokale data: Het voordeel is dat de data specifiek is voor Oosterhout, het nadeel is dat de dataset niet groot genoeg is om onderscheid te maken tussen verschillende type toeristen.

Wanneer we kijken naar de totale bestedingen zoals berekend voor 2016 en voor 2022, was dat in het eerste geval 99,8 miljoen. Nu komen we uit op 91,63 miljoen. Hoewel het totaal redelijk vergelijkbaar is, is de verdeling over bestedingscategorieën fundamenteel verschillend (waar in 2016 bijvoorbeeld een zeer groot deel van de bestedingen werd toegewezen aan detail- en groothandel zijn in 2022 de bestedingen aan Cultuur, Sport en Recreatie veel groter). Dit komt voor uit het net beschreven verschil tussen de bestedingsprofielen waarmee gewerkt is. Dit verschil werkt ook door in de uiteindelijke economische impacts. Doordat de bestedingen nu in andere sectoren terecht komen, ontstaan er aanzienlijke verschillen in toegevoegde waarde en met name werkgelegenheid. Door de methodewijziging kunnen we (helaas) niet goed vaststellen in hoeverre er sprake is van een werkelijke toe- of afname van de impacts van toerisme.

De constatering blijft wel dat wel dat toerisme, net als in 2016, een zeer omvangrijke impact heeft op de economie van Oosterhout en dat deze, eveneens net als in 2016, met name terecht komt in de sectoren handel, horeca, en cultuur, sport en recreatie. Maar ook in andere sectoren wordt er toegevoegde waarde en werkgelegenheid gecreëerd, vanwege de bestedingen door toeristen.

4 PROFIEL VAN TOERISTEN EN RECREANTEN IN OOSTERHOUT

In de periode augustus t/m oktober 2022 is de bezoekersenquête gehouden. Deze enquête geeft een beeld van de meningen en opvattingen van de mensen die gebruik maken van het toeristisch-recreatief aanbod in de gemeente Oosterhout. Hieronder geven we een overzicht van de belangrijkste resultaten. Uiteraard blijkt voorzichtigheid geboden bij het generaliseren van de uitkomsten uit de enquête naar de totale populatie van bezoekers van de regio. Er zijn in totaal 321 bezoekers (toeristen en recreanten) geënuquêteerd, op 17 verschillende (vooraf bepaalde) locaties waar veel toeristen en recreanten komen. De locaties waar de meeste respondenten zijn gesproken zijn Houtse Meer, Katjeskelder, Bussel en het centrum.

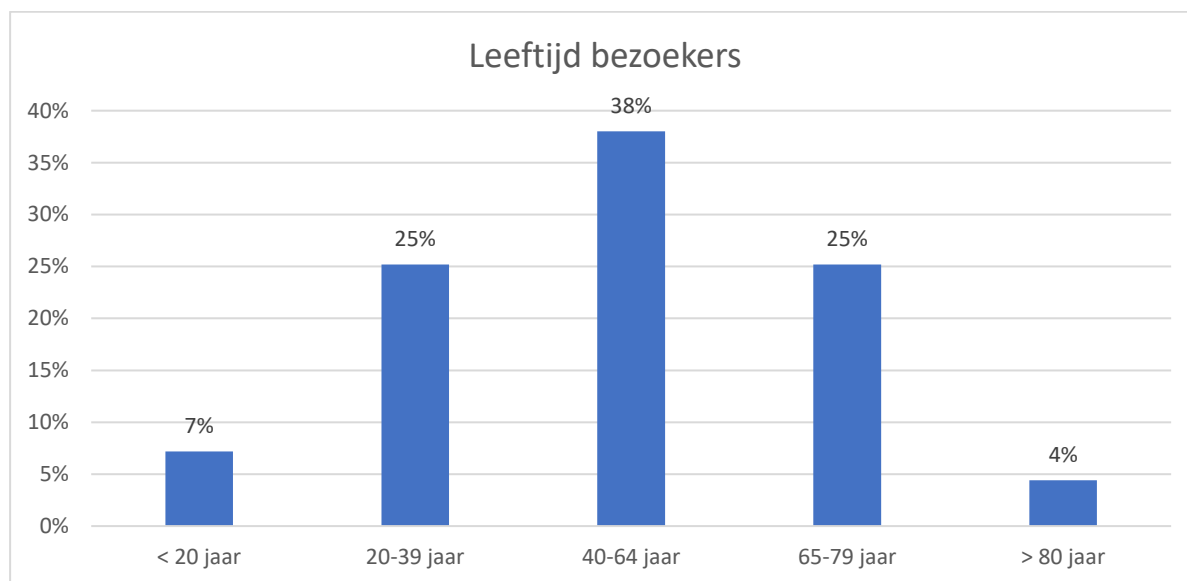
4.1 Kenmerken van de recreanten en toeristen in Oosterhout

De verhouding man/vrouw is ongeveer 42% man en 58% vrouw. Het opleidingsniveau van de respondenten zit op bijna 40% HBO niveau en bijna 30% MBO niveau.

4.1.1 Van middelbare leeftijd

De gemiddelde leeftijd van de ondervraagden is 50 jaar. Dit is hetzelfde als wat er eerder in 2012 is gemeten en 2 jaar jonger dan in 2016. Toen was de gemiddelde leeftijd 52. Zie figuur 4:1 voor de verdeling over de leeftijden.

Figuur 4:1



4.1.2 Dicht bij huis

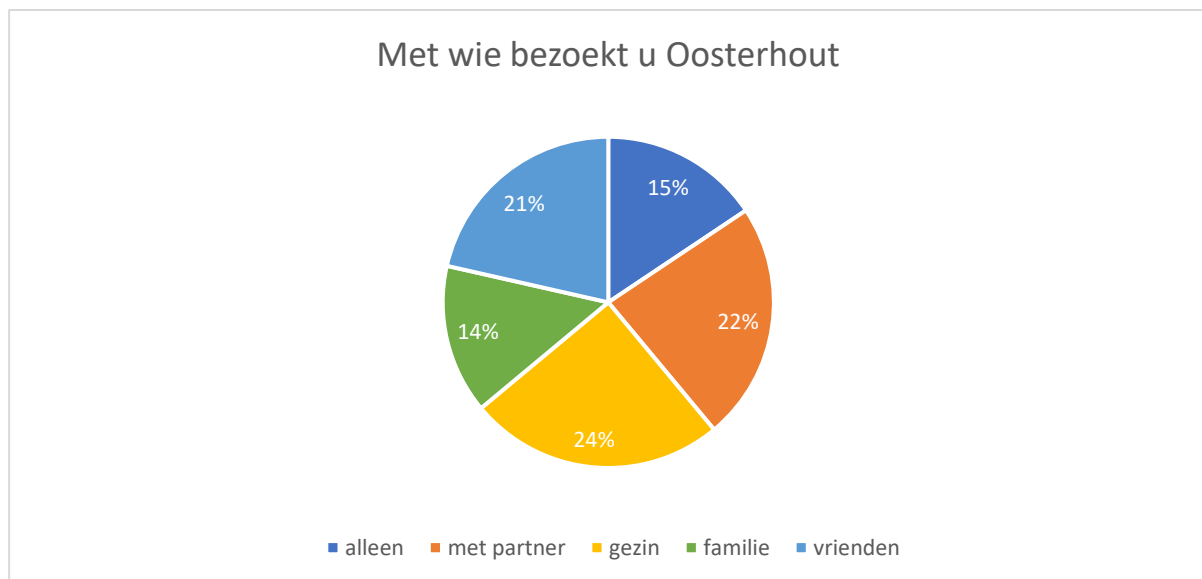
Grofweg de helft van de respondenten komt uit de gemeente zelf (54%) en zijn dus meestal recreanten (zie paragraaf overnachtingen). Van de overige respondenten komt 22% uit de directe omgeving, minder dan 15 km van Oosterhout vandaan - de woonplaatsen Breda, Raamsdonkveer en Kaatsheuvel worden hier vaak genoemd. Dit komt ongeveer overeen met de gegevens van Zicht op Data. Op basis van deze resultaten komt gemiddeld 20% van de bezoekers (toeristen) uit het gebied met een straal van 15 km. Wanneer we kijken uit welke provincie de bezoekers komen zien we dan ook dat 34% van de bezoekers (respondenten die niet uit Oosterhout zelf komen) uit Brabant komt. Volgens de gegevens van Zicht op Data ligt dat net iets

hoger, namelijk op 40%⁴. Daarnaast komt op basis van de enquête, net zoals in de eerdere onderzoeken, een aanzienlijk deel uit Zuid-Holland (11% van de toeristen). Wanneer we dit naast de resultaten van Zicht op Data leggen komt dit redelijk overeen. Volgens deze gegevens komt 10% van de bezoekers uit Zuid-Holland.

Van de 281 respondenten die deze vraag beantwoordden kwamen er slechts 2 uit het buitenland (Engeland). Het valt op dat er in vergelijking met eerdere enquêtes geen Belgen in deze steekproef vielen. De trend van een groei van Belgische bezoekers kan met dit onderzoek dus niet bevestigd worden. Dit kan ook te maken hebben met de steekproef, die dit jaar kleiner was dan vorige jaren. Zicht op data heeft alleen gegevens over Nederlanders beschikbaar.

4.1.3 Reisgezelschap

Figuur 4:2



Het reisgezelschap van de bezoekers is vrij divers (zie figuur 4:2). Er is niet één type gezelschap wat de overhand heeft. De meesten, namelijk 24%, van de ondervraagden, komt met hun gezin (ouders met kind of kinderen) naar Oosterhout. Gezinnen bestaan voornamelijk uit ouders met kinderen in de leeftijd van 0-12 jaar (74% van de gezinnen met kinderen). Maar er komen ook wat tieners mee in de leeftijd van 13-17 jaar (22% van de gezinnen met kinderen). Slechts 4% komt dus met kinderen ouder dan 17 jaar.

De groep respondenten die met hun partner (22%) recreëren is niet veel kleiner dan die met een gezin komen. Van de groep die met partners recreëren is 33% 65-plusser.

Daarnaast bezoekt 21% van de gezelschappen Oosterhout met vrienden. Bij de vriendengroepen valt op dat er naar verhouding weinig 65-plussers tussen zitten; 14% van de ondervraagden die met vrienden op weg waren was ouder dan 65. Daarentegen zijn er wel wat tieners te vinden in deze groepen; 30% van deze vriendengroepen was in het gezelschap van iemand tussen de 13 en 17 jaar.

Er is ook een deel van de ondervraagden, namelijk 15%, dat alleen reist. Van deze individuen is 35% een 65-plusser.

⁴ Gemiddeld percentage unieke bezoekers berekend per maand per regio/provincie op basis van postcode gebied.

Van de ondervraagden is 14% in het gezelschap van hun familie (groter dan gezin). Hierbinnen heeft 60% van de families ook kinderen in het gezelschap, en 24% van die families had minstens 1 tiener in het gezelschap. Daarnaast zijn er in de families ook veel 65-plussers mee (60% van de families).

De groepen met een vereniging/sportclub, 'anders', en met collega's waren dusdanig klein dat deze niet zijn meegenomen in de berekening van de percentages.

In 2016 stonden dezelfde reisgezelschappen op nummer 1 (39% met het gezin) en nummer 2 (37% met partner). Hoewel dit nog steeds de meest voorkomende reisgezelschappen zijn in dit onderzoek, werden er nu meer andere soorten reisgezelschappen (alleen, met vrienden, met familie) gemeten dan in 2016. Er dus meer diversiteit in vergelijking met 2016.

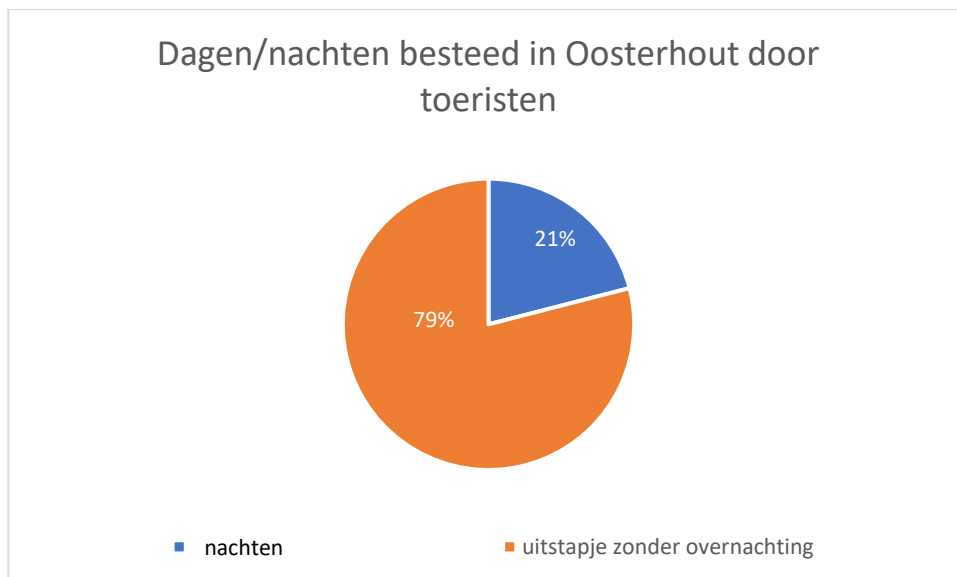
4.1.4 Reden bezoek

Overnachtingen

In de enquête hebben we zowel recreanten (uit Oosterhout) als toeristen bevroegd. Het aantal niet-Oosterhouters in de steekproef is in totaal 145, daarvan is 57% dagtoerist en 43% verblijfstoerist. Wanneer we de gegevens van Zicht op Data (3.1 miljoen dagbezoeken) naast de gegevens van de toeristenbelasting (650.000 nachten) komt er een ander beeld naar voren, namelijk 79% dagtoeristen tegenover 21% verblijfstoeristen. Gezien de (veel) grotere steekproef van de gegevens van Zicht op Data gaan we uit van de tweede berekening.

De toeristen blijven gemiddeld 7 dagen in Oosterhout. Dit is gemiddeld 1 dag minder dan in 2016, toen was het gemiddelde 8 dagen. Het merendeel van de respondenten die overnachten verblijft net zoals in 2016 op een camping of bungalow-/chalet park. 68% (43 van de 63 respondenten die overnachten) verblijft op een vakantiepark met huisjes en 21% (13 van de 63) op een camping.

Figuur 4:3

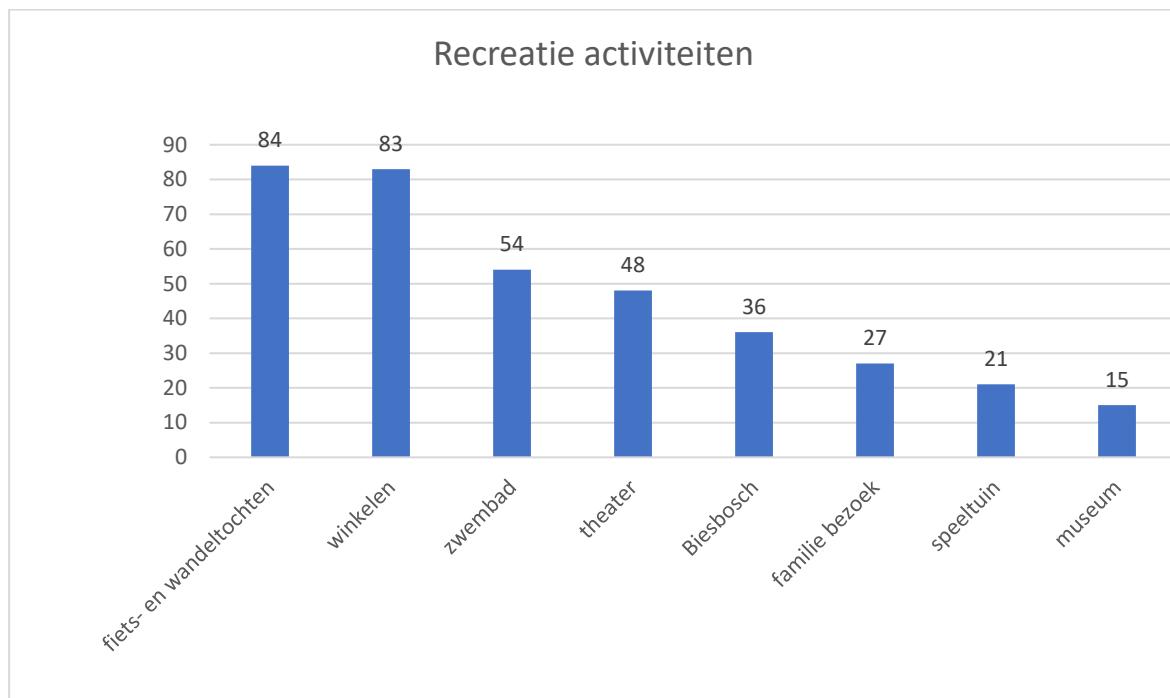


Van deze 63 respondenten die overnachten komt de meerderheid (48 respondenten, oftewel 76%) van verder weg. Dat wil zeggen van buiten Brabant en/of met reisafstand van meer dan 25 kilometer. Van de groep die toch overnacht maar van dichterbij komt waren er 10 (15%) uit de provincie Brabant en nog 5 respondenten die dichterbij woonden dan deze straal van 25 kilometer van Oosterhout.

Recreatie activiteiten

De meeste respondenten (84) geven aan dat ze in Oosterhout een fiets- of wandeltocht ondernemen. Een vergelijkbaar aantal kom (ook) winkelen (zie figuur 4:4). Een kanttekening bij het interpreteren van de grafiek over recreatieactiviteiten is dat 'het zwembad' en 'het theater' ook onderzoeklocaties zijn geweest. Daardoor is, naar alle waarschijnlijkheid, het aantal zwembad- en theateractiviteiten hoger uitgevallen dan wanneer er een andere locatie was gebruikt. Qua precieze (openbare) locaties worden het rondje Klappijstraat-Markt-Leijzenhoek, Den Hout en de natuurpoort het vaakst genoemd.

Figuur 4:4



4.1.5 Waardering toeristisch recreatief aanbod

De ondervraagde bezoekers zijn tevreden over Oosterhout. De meesten (70% van de 60 antwoorden die zijn gegeven) waardeert Oosterhout met "goed" (70%). Een vijfde deel (12 respondenten) waardeerde Oosterhout als bestemming met een 'zeer goed'. En 10% als neutraal.



Gemiddeld, op een schaal van 1 tot 10, scoort de waarschijnlijkheid dat respondenten Oosterhout aanbevelen aan familie of vrienden met een 7.1. Dat is natuurlijk een mooie voldoende, maar het is wel goed om te bedenken dat deze cijfers vaak vrij hoog liggen, omdat bezoekers op vakantie zijn en daardoor makkelijker hoog scoren. Het is niet ongebruikelijk in het toerisme om naar een 9 of hoger te streven.

Op de vraag hoe de ondervraagde bezoekers voor het eerst gehoord hebben over de gemeente Oosterhout en haar recreatiemogelijkheden zijn er 3 antwoorden die ongeveer even vaak worden gegeven. Via vrienden (32%), via het internet (32%) en "anders" (34%), waarbij met name 'we wonen vlakbij' veel genoemd wordt. Het valt daarbij op dat slechts een derde van de respondenten voor de eerste keer in de regio is (47 van de 149 gegeven antwoorden) wat betekent dat twee derde van de bezoekers weet wat te verwachten en daarbij dus bewust heeft gekozen om in Oosterhout te recreëren.

Rapportcijfers voor recreatiemogelijkheden (van hoog naar laag)

Item	Cijfer
Bereikbaarheid	8.1
Veiligheid	8
Veiligheidsgevoel	8
Gezelligheid sfeer	7.8
Natuur:	7.7
Gastvrijheid in winkel	7.6
Netheid (schoon en heel)	7.6
Kwaliteit recreatiemogelijkheden	7.6
Aantal recreatiemogelijkheden	7.5
Parkeergelegenheid	7.4
Drukke	7.2
Aantal winkel	6.8
Soort winkels	6.8

Tabel 4:1

Op de vraag om suggesties te geven geeft 33% (106) van de ondervraagde bezoekers een antwoord. Wanneer we deze antwoorden naast bovenstaande cijferlijst (tabel 4:1) leggen valt het volgende op:

Winkels

Het cijfer voor het aantal winkels en het soort winkels is aan de lage kant (beiden 6.8). De meeste kritische opmerkingen (24 opmerkingen) gaan dan ook over leegstand en de kwaliteit van de winkels en de winkelsfeer. Zo wordt er bijvoorbeeld om 'leuke boetiekjes' gevraagd. Ook in 2016 was het winkelaanbod een punt van aandacht.

Netheid

Hoewel de netheid een mooie voldoende scoort (7.6) zijn er toch naar verhouding redelijk wat opmerkingen (13) over onderhoud en netheid. Daarbij worden de verzorging van groen (parken), algemeen onderhoud, afval en onkruid het vaakst genoemd. Deze kritiek kwam (nog) niet naar voren in de nulmeting uitgevoerd in 2018 over het jaar 2016.

Recreatiemogelijkheden

De kritiek op de recreatiemogelijkheden richt zich vooral op 'uitgaansgelegenheden' (10 opmerkingen). De suggestie voor een bioscoop wordt hierbij vaker gemaakt. Tenslotte zijn er 7 respondenten die graag in het algemeen 'meer te doen' zouden willen hebben in Oosterhout.

Bereikbaarheid

De bereikbaarheid van Oosterhout scoort een mooie 8.1. Toch zijn hier 9 kritische opmerkingen over waarbij opvalt dat er een (onrealistische) wens voor een station bestaat. Een meer haalbare optie zijn OV-fietsen, die ook een paar keer genoemd worden.

Parkeren

De acht opmerkingen over parkeren gaan vooral over meer en goedkopere parkeergelegenheid.

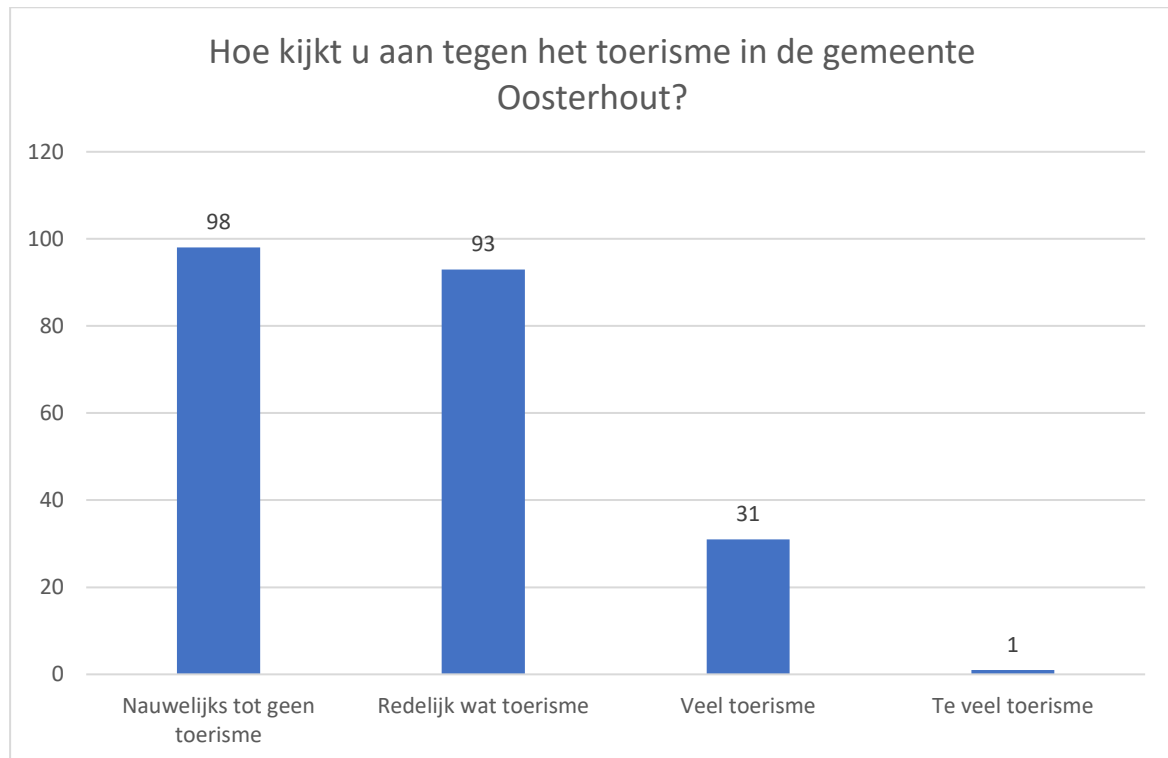
Veiligheid

Veiligheid en Veilig gevoel scoren een 8. Toch zijn er 7 suggesties voor het verbeteren van deze veiligheid. Deze opmerkingen zijn vaak algemeen, maar er wordt ook een aantal keer specifiek om handhaving of boa's gevraagd.

Drukke en omvang toerisme

Wat bij de cijfers over drukke opvalt, is dat er zowel serieuze onvoldoendes worden gegeven, maar tegelijkertijd ook een aantal negens en tiens. Gemiddeld krijgt de drukte een 7.2. Op de vraag hoe bezoekers aankijken tegen het toerisme antwoordt het overgrote deel (30% van de antwoorden) dat er nauwelijks tot geen toerisme in de gemeente is of dat er 'redelijk wat toerisme' is (29% van de antwoorden). In de opmerkingen wordt drukte slechts twee keer benoemd. Op de vraag hoe zij tegen het toerisme in de gemeente Oosterhout aankijken maken de meesten zich geen zorgen over de intensiviteit van het toerisme (zie figuur 4:5 voor aantallen).

Figuur 4:5

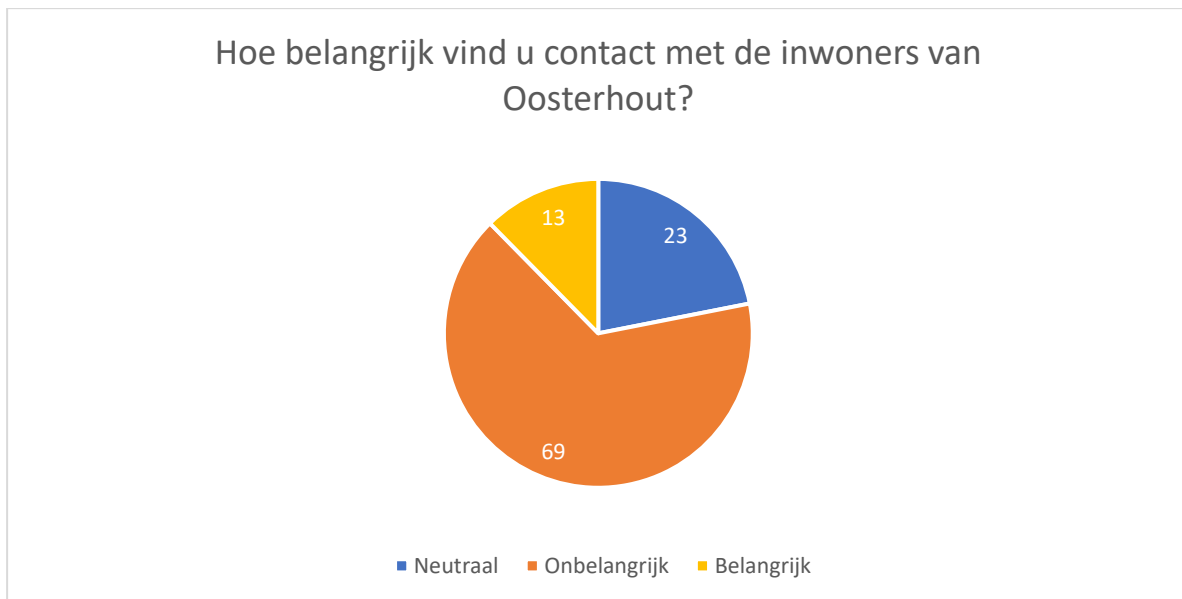


4.1.6 Contact met bewoners niet op de voorgrond

Contact met bewoners lijkt voor de respondenten niet zo belangrijk te zijn. We hebben de bezoekers bijvoorbeeld gevraagd in hoeverre zij contact hebben met de mensen die hier wonen of werken (zie figuur 4:6). De meesten (50% van de 105 respondenten) geven aan dat zij vooral met mensen die hier werken contact hebben, bijvoorbeeld met winkel- of horecapersoneel. Van de respondenten die deze vraag beantwoordden gaf 27% aan dat ze zowel contact hadden met mensen die werkten én woonden. Ook is er een groep van 17% die géén contact heeft met mensen uit de gemeente.

Van deze 105 respondenten willen 94 respondenten (90%) niet meer contact dan dat wat ze al hebben, slechts 11 respondenten (10%) geven aan dat ze wel meer contact zouden willen hebben met mensen uit Oosterhout. Bovendien vinden de meeste bezoekers (69% van de 105 respondenten) het contact wat ze dan hebben ook onbelangrijk tot heel erg onbelangrijk. Iets meer dan een vijfde deel van de respondenten (23%) staat neutraal in hoe belangrijk dit contact met bewoners is. Slechts 13% kenmerkt het contact met inwoners als belangrijk tot heel erg belangrijk.

Figuur 4:6

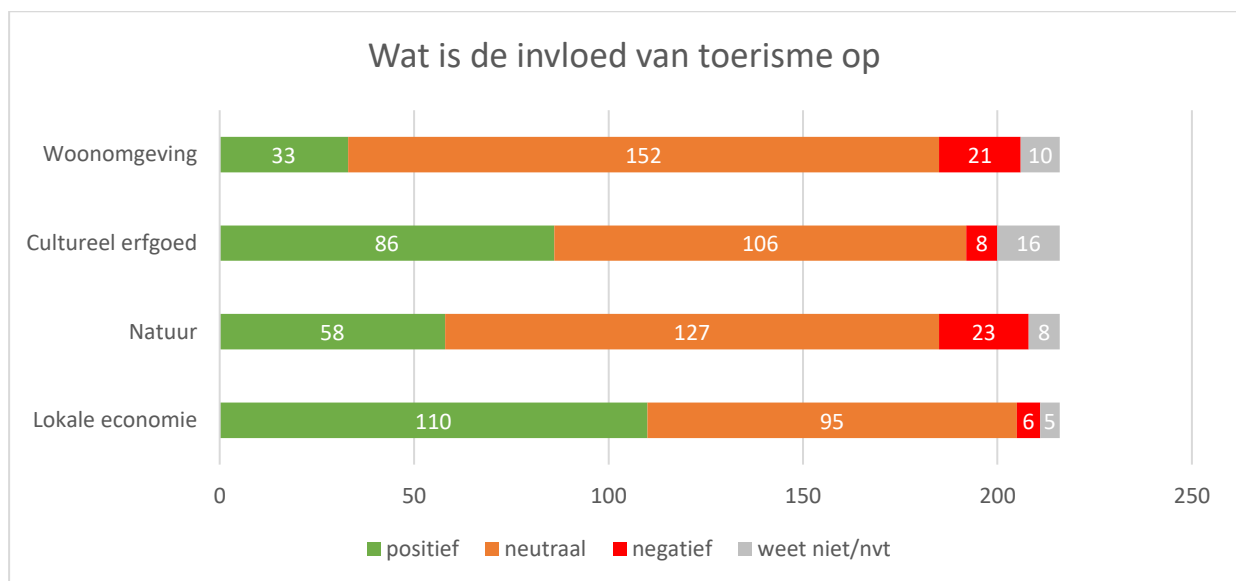


5 PERSPECTIEVEN OP MAATSCHAPPELIJKE IMPACT TOERISME

5.1 Impact toerisme volgens de toeristen en recreanten

We hebben de toeristen en recreanten gevraagd om een inschatting te maken wat de aanwezigheid van toerisme voor effect heeft op de gemeente. 216 respondenten hebben deze vraag beantwoord (zie figuur 5:1 voor aantallen). De meesten van deze respondenten verwachten dat het toerisme geen invloed zal hebben. De belangrijkste positieve effecten die de respondenten verwachten zijn een positief effect op de lokale economie en een positief effect op cultureel erfgoed. De belangrijkste negatieve effecten worden verwacht op de natuur (10%) en de leefomgeving (9%).

Figuur 5:1



5.2 Impacts van toerisme volgens de ondernemers

Ook de ondernemers vroegen we om hun visie op de maatschappelijke impacts van de toeristisch-recreatieve sector op de regio, inclusief de bijdrage die zij zelf leveren.

De 37 deelnemende ondernemers kregen stellingen over 4 soorten impacts; economische impacts, impacts op lokale voorzieningen, impacts op milieu en impacts op het samenleven in Oosterhout. Elke stelling begon met "Heeft de aanwezigheid van de toeristisch-recreatieve sector in Oosterhout en gebruik daarvan gevolgen voor.....?". Het was daarbij mogelijk om zowel positieve als negatieve impacts te erkennen. De vraag is maar door een klein deel van de respondenten beantwoord. Voor elke stelling zijn er tussen de 15 en 18 antwoorden. Er is daarom voorzichtigheid geboden met de interpretatie van onderstaande staafdiagrammen (gebaseerd op percentages), gezien deze lage respons.

Uit de tabel (zie tabel 5:1) blijkt dat met name de economische impacts en de impacts op lokale voorzieningen positief scoren. Een soortgelijke survey, uitgevoerd door CELTH voor Gastvrij Nederland (Klijns et al, 2021) in 2020, heeft vergelijkbare uitkomsten. Ook in die nationale survey werden als positieve impacts met name economische impacts en impacts op de kwantiteit en kwaliteit van horeca- en recreatievoorzieningen genoemd.

Top 5 positieve impacts van toerisme en recreatie

	Oosterhout		Landelijk
1	Werkgelegenheid (94%)	1	Werkgelegenheid (97%)
1	Horecavoorzieningen (94%)	2	Inkomsten (96%)
1	Recreatieve voorzieningen (94%)	3	Horecavoorzieningen (94%)
2	Detailhandel (88%)	4	Recreatievoorzieningen (91%)
3	Inkomsten (83%)	5	Vestigingsklimaat 82%

Tabel 5:1

Er zijn wel wat verschillen met de landelijke survey. De impacts op inkomsten worden in Oosterhout naar verhouding wat minder positief ingeschat. Het vestigingsklimaat valt in Oosterhout net buiten de top 5. Negatieve impacts worden krijgen beduidend lagere scores van de respondenten (zie tabel 5:2). De negatieve impacts op (verkeers)infrastructuur en mobiliteit staat met 31% (7 keer) op nummer 1. Daarnaast valt de veiligheid op. Nu is het wel belangrijk om te beseffen dat 13% eigenlijk maar over 2 respondenten gaat.

Top 5 negatieve impacts van toerisme en recreatie

	Oosterhout		Landelijk
1	Infrastructuur en mobiliteit (31%)	1	Erfgoed (25%)
2	Natuur (22% water, 17% landschap)	1	Natuur (25%)
3	Economische afhankelijkheid (13%)	2	Economische afhankelijkheid (21%)
3	Kosten levensonderhoud (13%)	3	Infrastructuur en mobiliteit (15%)
3	Veiligheid (13%)	4	Sociale cohesie (11%)
3	Openbaarvervoer (13%)		

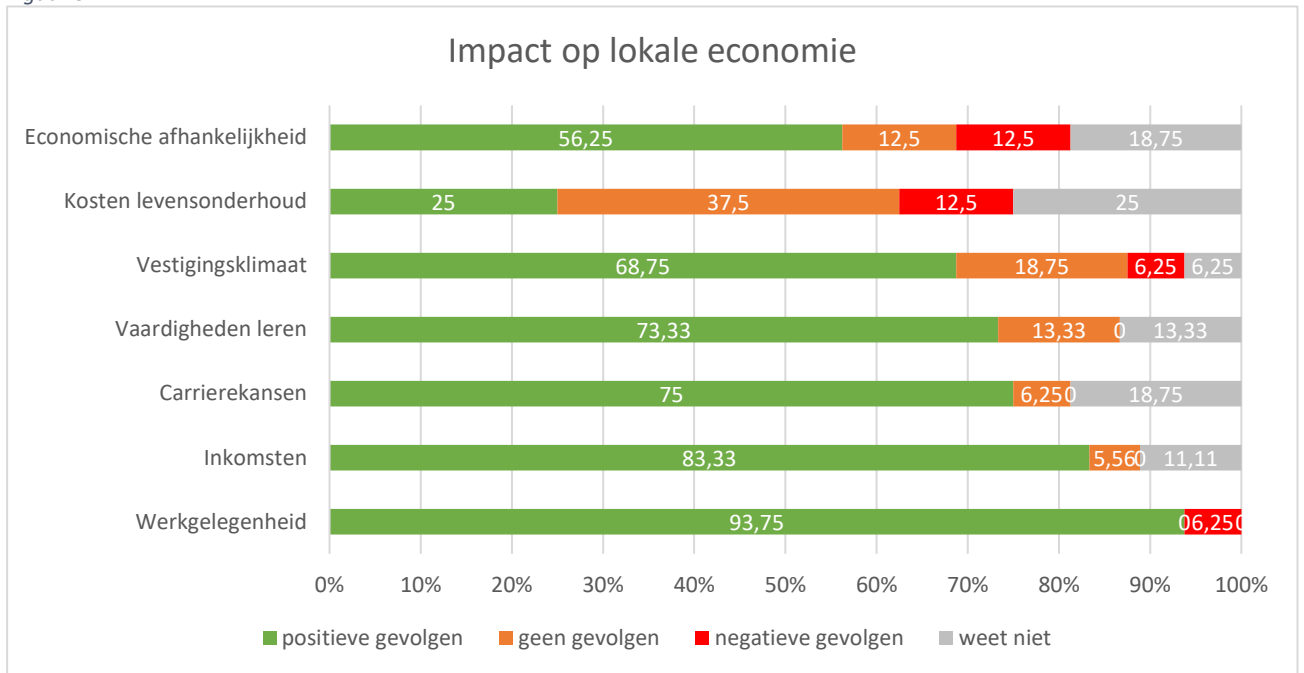
Tabel 5:2

5.2.1 Impact toerisme op de lokale economie.

De meeste ondernemers zijn het met elkaar eens dat toerisme en recreatieve vooral een positieve invloed hebben op de lokale economie (zie figuur 5:2). Daarbij scoren de werkgelegenheid en de inkomsten (voor het bedrijfsleven en de overheid) het hoogst (15 van de 16 ondernemers). Maar de ondernemers die antwoorden zien dat toerisme en recreatie ook carrièrekansen en kansen om nieuwe vaardigheden te leren bieden en bijdragen aan een positiever vestigingsklimaat. Een van de ondernemers noemt specifiek dat vaste gasten zich op den duur vestigen in Oosterhout. De negatieve impact van toerisme op de kosten voor het levensonderhoud en de economische afhankelijkheid worden door 2 ondernemers erkend.

In de interviews van de studenten met ondernemers wordt ook vooral het positieve economische effect benoemd (van Gastel, 2023 en Knaapen, 2023). Ondernemers geven daar aan dat ze een aanzienlijke rol spelen in de werkgelegenheid en dat het 'toerisme meer opbrengt dan je denkt'. Wat ondernemers zelf noemen in de enquête als een bijdrage aan de economische impact is; lokaal inkopen (meest genoemd), werkgelegenheid bieden, toeristen trekken (die elders ook geld uitgeven), financieel ondersteunen (sponsoring/donaties) van lokale clubs en initiatieven en natuurlijk toeristenbelasting betalen.

Figuur 5:2

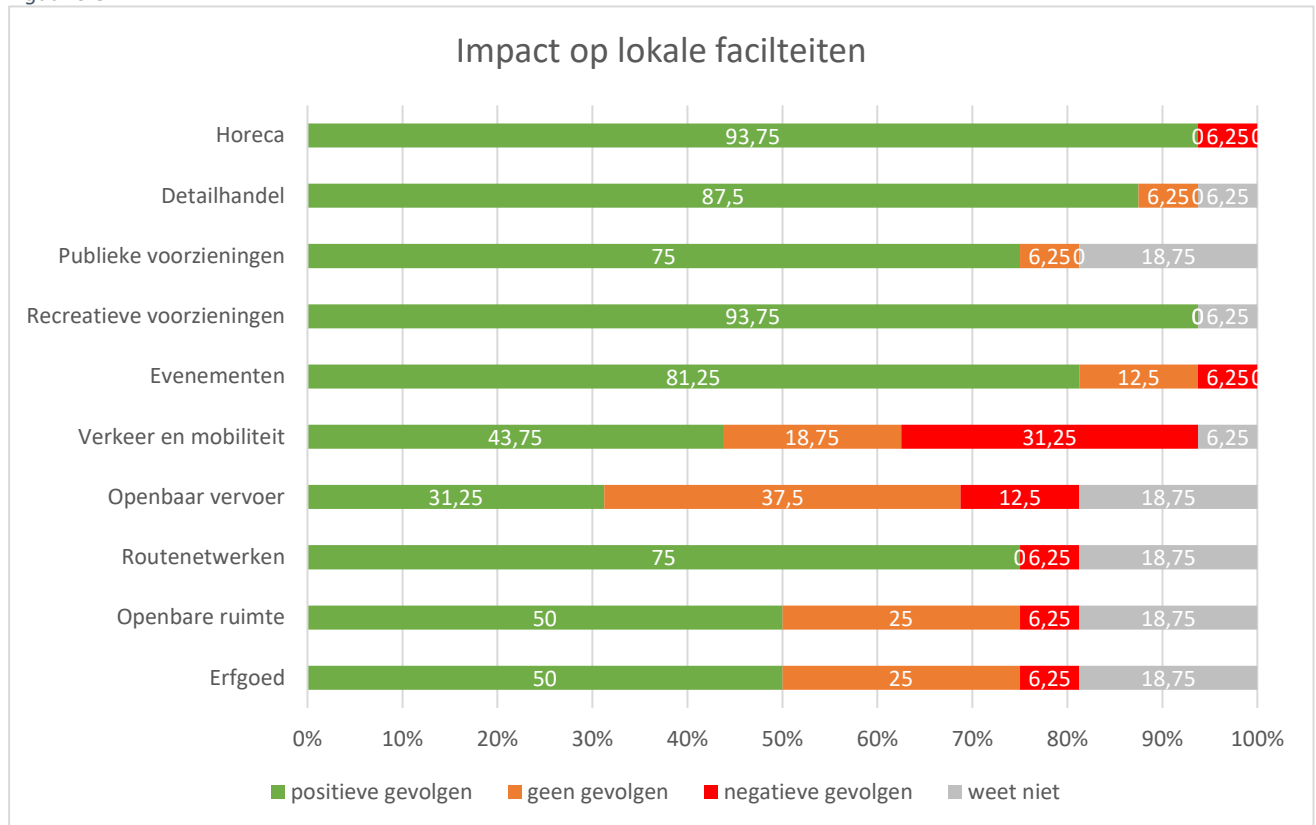


5.2.2 Impact van toerisme op lokale voorzieningen

De toeristisch-recreatieve sector draagt, in de ogen van de meeste ondernemers, positief bij aan lokale voorzieningen (zie figuur 5:3). Daarbij worden de positieve impact benoemd voor de horeca (15x), detailhandel (14x) en recreatievoorzieningen (15x). Maar ook de evenementen, publieke voorzieningen en routenetwerken hebben baat bij toerisme, volgens de meeste respondenten. Over de impacts op de verkeersinfrastructuur en mobiliteit zijn de ondernemers het niet eens. 7x positief en 5x negatief. Hetzelfde geldt voor het openbaar vervoer.

Ondernemers geven in de enquête aan dat zij zelf bijdragen aan de lokale voorzieningen, door hun toeristisch- recreatieve voorzieningen open te stellen voor bewoners. Bewoners zijn bijvoorbeeld welkom op exposities, in hun speeltuin of kunnen gebruik maken van de bruidssuite. In de interviews komt de positieve impact op de lokale voorzieningen niet duidelijk naar voren. Er is daar maar één ondernemer die aangeeft actief bewoners aan te trekken (Jacobushoeve).

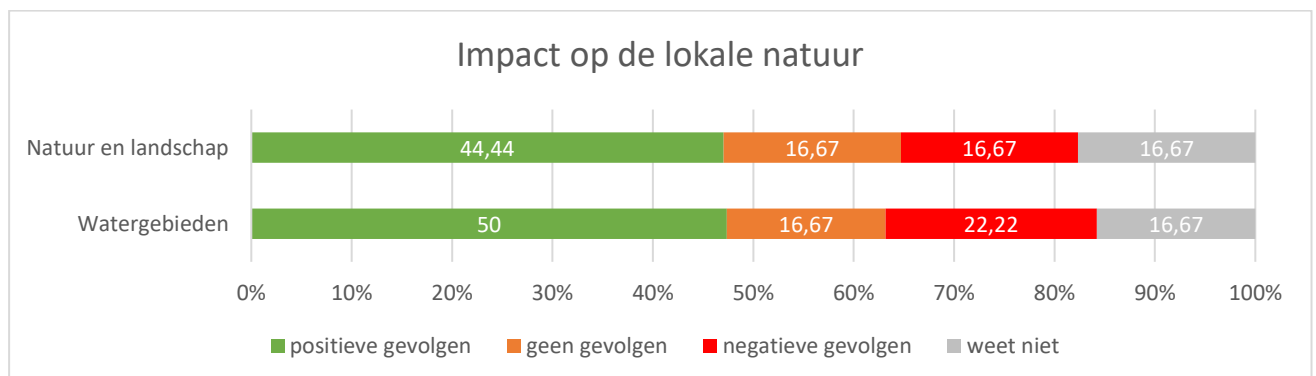
Figuur 5:3



5.2.3 Impact van toerisme op lokale natuur

De meningen van de ondernemers over de impact van toerisme en recreatie op de natuur zijn niet eenduidig (zie figuur 5:4). Iets minder dan de helft van de respondenten ziet positieve impacts, maar er is ook ongeveer een vijfde die negatieve impacts voor de natuur ziet. De rest ziet geen gevolgen of weet het niet. Hierbij liggen de impacts op watergebieden en natuur en landschap erg dicht bij elkaar. De deelnemende ondernemers geven aan dat zij hun steentje bijdragen door bijvoorbeeld informatie te verschaffen over kwetsbare gebieden, weinig energie te gebruiken, afval in te zamelen, de milieuregels netjes na te leven en de natuur te onderhouden. Eenzelfde geluid komt terug uit de interviews die de studenten deden. Ondernemers zijn zich bewust van energieverbruik en recycling, met name plastic verbruik.

Figuur 5:4



5.2.4 Impact van toerisme op samenleven in Oosterhout

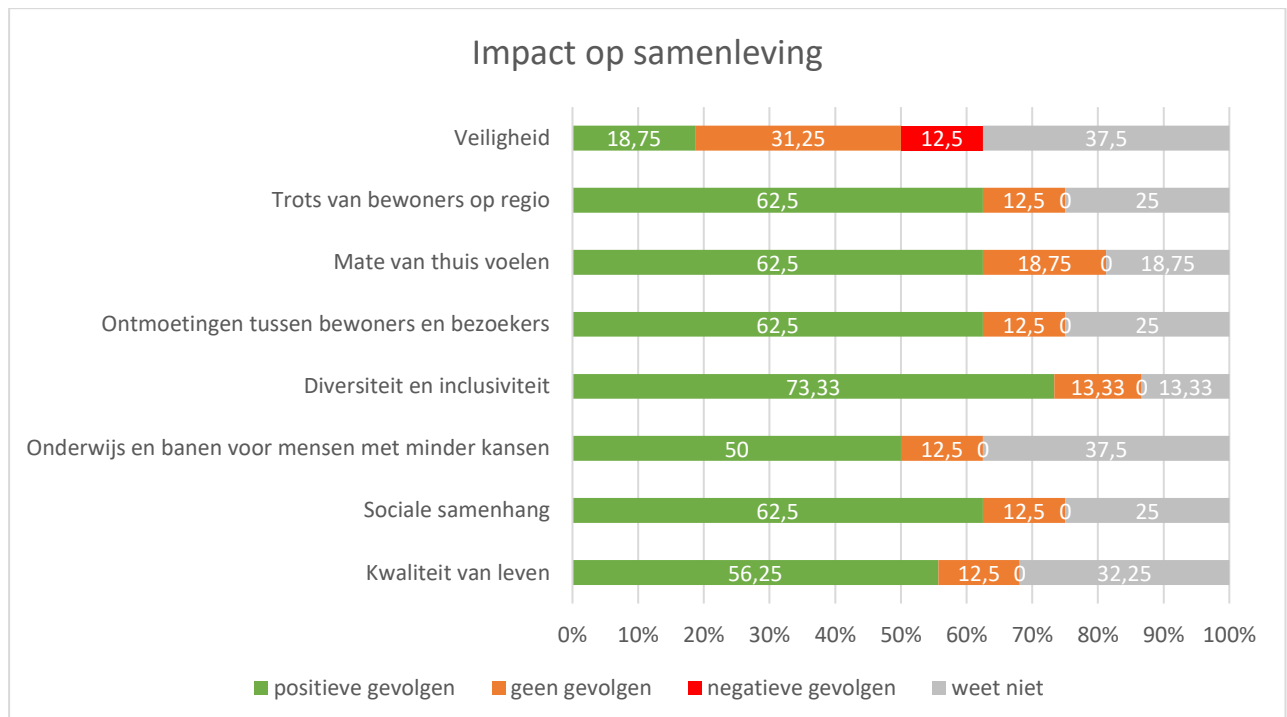
De sociale impact van toerisme en recreatie is in de ogen van deze ondernemers ook voornamelijk positief (zie figuur 5:5). Daarbinnen scoren de gevolgen voor de diversiteit en inclusiviteit in Oosterhout het hoogst. Daarnaast erkennen de respondenten dat toerisme trots teweegbrengt, ontmoetingen tussen bewoners en bezoekers creëert, banen en onderwijs oplevert voor mensen met minder kansen, sociale samenhang schept en dat toerisme resulteert in een betere kwaliteit van leven voor de bewoners.

Het valt op dat er bijna geen negatieve impact van toerisme op de samenleving wordt vermeld. Uitzondering is hierbij de impact op de veiligheid in Oosterhout. Dit is het enige sociale effect wat door 2 ondernemers als negatief effect wordt geduid en door 5 als “niet positief en niet negatief”. Ondanks dat er nog steeds 3 ondernemers de impact op veiligheid als positief ervaren lijken de ondernemers hier negatiever over te denken.

Uit de interviews blijkt ook dat de meeste ondernemers het idee hebben dat zij en hun bedrijf worden geaccepteerd (van Gastel, 2023 en Knaapen, 2023). Ze worden niet ‘weggekeken’ en hebben eigenlijk het idee dat ‘niemand zich druk maakt om het toerisme in het dorp’. Ondernemers die van Gastel sprak in Den Hout waren zich bewust van het belang van de rust en authenticiteit voor het dorp. Zij hadden echter niet het idee dat toerisme daar het grootste risico in vormde maar spraken meer over het gevaarlijke verkeer, het woningtekort en dat er weinig aanbod is voor jongeren. Eenzelfde conclusie kan worden getrokken voor de twee deelgebieden van de Meerberg en de Steenovensebaan. Ook daar leken die issues niet over het toerisme te gaan meer over geluidsoverlast (vooral de weg) en gevaarlijke verkeerssituaties.

Wanneer de deelnemende ondernemers in de enquête op hun eigen onderneming reflecteren wordt er het meest gesproken van ‘mensen samenbrengen’. Dit doen de ondernemers door evenementen te organiseren, mensen in aanraking te brengen met kunst en cultuur, een koffietafel in de winkel of bijvoorbeeld samen te werken met andere organisaties.

Figuur 5:5



Aan het einde van de enquête worden er suggesties gevraagd aan de ondernemers om een (nog grotere) bijdrage te kunnen leveren aan de regio. Weinig ondernemers hebben dit ingevuld, maar er zijn een paar ideeën geopperd. Zo wordt gehoopt dat de gemeente inzicht kan bieden in de eventuele negatieve impacts van toerisme. Ook komt er een vraag om duidelijker beleid ten aanzien van de winkelopeningstijden en een vraag voor subsidie voor het organiseren van bijeenkomsten voor eenzame ouderen. Ten slotte zou, volgens hen, meer vertrouwen van de plaatselijke overheid ook goed doen aan de zaak. Wanneer ze naar zichzelf kijken zien ze nog mogelijkheden in de samenwerking met anderen (bv andere jachthavens) en het waarderen van vrijwilligers en stagiairs. Ten slotte hebben een aantal ondernemers plannen voor zonnepanelen en een warmtepomp.

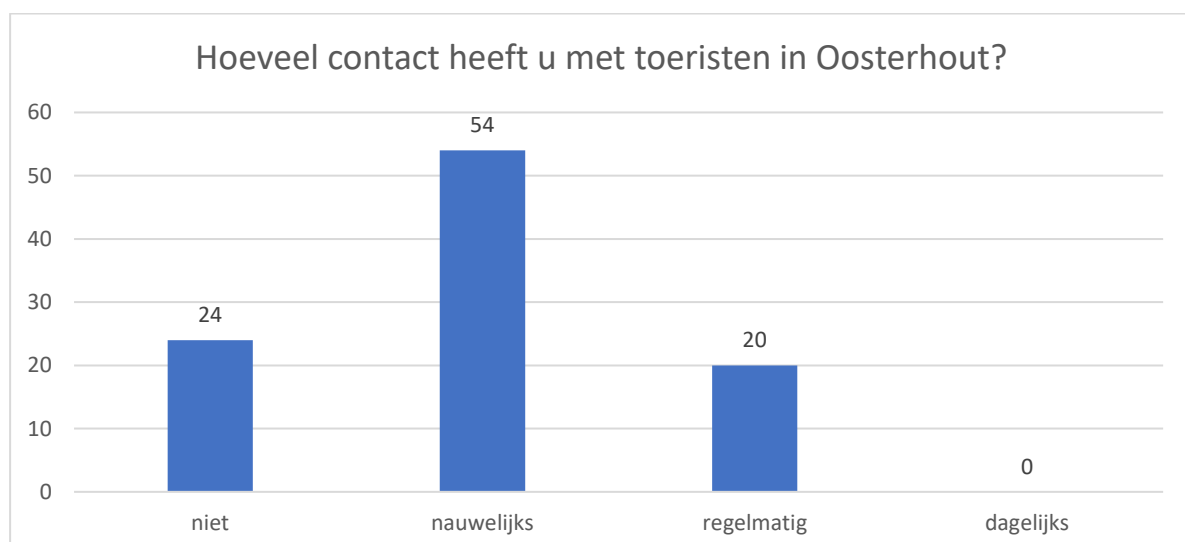
5.3 Impact van toerisme volgens bewoners

5.3.1 Introductie bewoners perspectief

Onderstaande beschrijvende statistiek, over het perspectief van bewoners ten opzichte van toerisme, is gebaseerd op 98 ingevulde enquêtes. In het hoofdstuk methodologie (pagina 3) wordt de steekproef en de beperkingen beschreven.

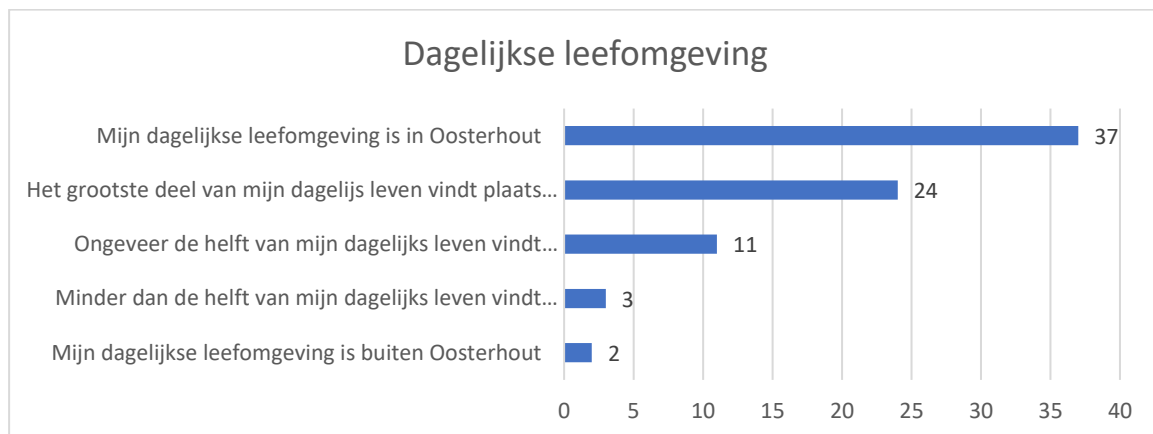
Er zijn een aantal zaken waarvan bekend is dat deze het perspectief van bewoners kunnen beïnvloeden. Volgens de 'social exchange theorie' zouden mensen die werkzaam zijn in de toeristisch recreatieve sector een positievere kijk op het toerisme hebben dan degenen die dat niet zijn (Ap, 1992). Van de 77 respondenten die deze vraag hebben beantwoord waren 63 respondenten niet werkzaam in de toeristische recreatieve sector en 14 respondenten wel. De houding van de bewoners kan dus niet alleen hieraan toegerekend worden. Daarnaast beïnvloedt het contact tussen bewoners en toeristen de houding van bewoners ten opzichte van toerisme en toeristen (D.Joo et al.). Meer contact zou zowel een positiever of negatiever beeld kunnen geven; negatiever bijvoorbeeld wanneer ze geïrriteerd raken, of juist positiever vanwege een persoonlijker relatie. Geen van de respondenten heeft dagelijks contact met de toeristen, daarnaast heeft het grootste deel van de respondenten nauwelijks (55%) of geen contact (24%) met toeristen (zie figuur 5:6 in aantallen). De mening van de respondenten over het toerisme is dus meestal niet op directe interactie met toeristen gebaseerd.

Figuur 5:6



Daarnaast hebben we de respondenten ook gevraagd in hoeverre Oosterhout tot hun dagelijkse leefomgeving behoort. De aanname hier is dat wanneer Oosterhout niet of weinig deel uitmaakt van de dagelijkse leefomgeving de antwoorden ook minder scherp zullen zijn. De meeste respondenten ervaren Oosterhout als hun dagelijkse leefomgeving (48%) of gaven aan dat in ieder geval het grootste deel van hun dagelijks leven in Oosterhout plaatsvindt (31%) (zie figuur 5:7 in aantallen bewoners). Dit betekent dat er een grote kans is dat zij de effecten ook persoonlijk ervaren. Bovendien is de impact van toerisme voor hen waarschijnlijk ook relevant omdat het in hun leefomgeving plaats vindt. Daarbij is het goed om te bedenken dat de respondenten die reageerden op de oproep om de enquête in te vullen waarschijnlijk dit onderwerp van belang vinden en dit op zijn beurt weer samen kan hangen met het feit dat Oosterhout hun leefomgeving is.

Figuur 5:7



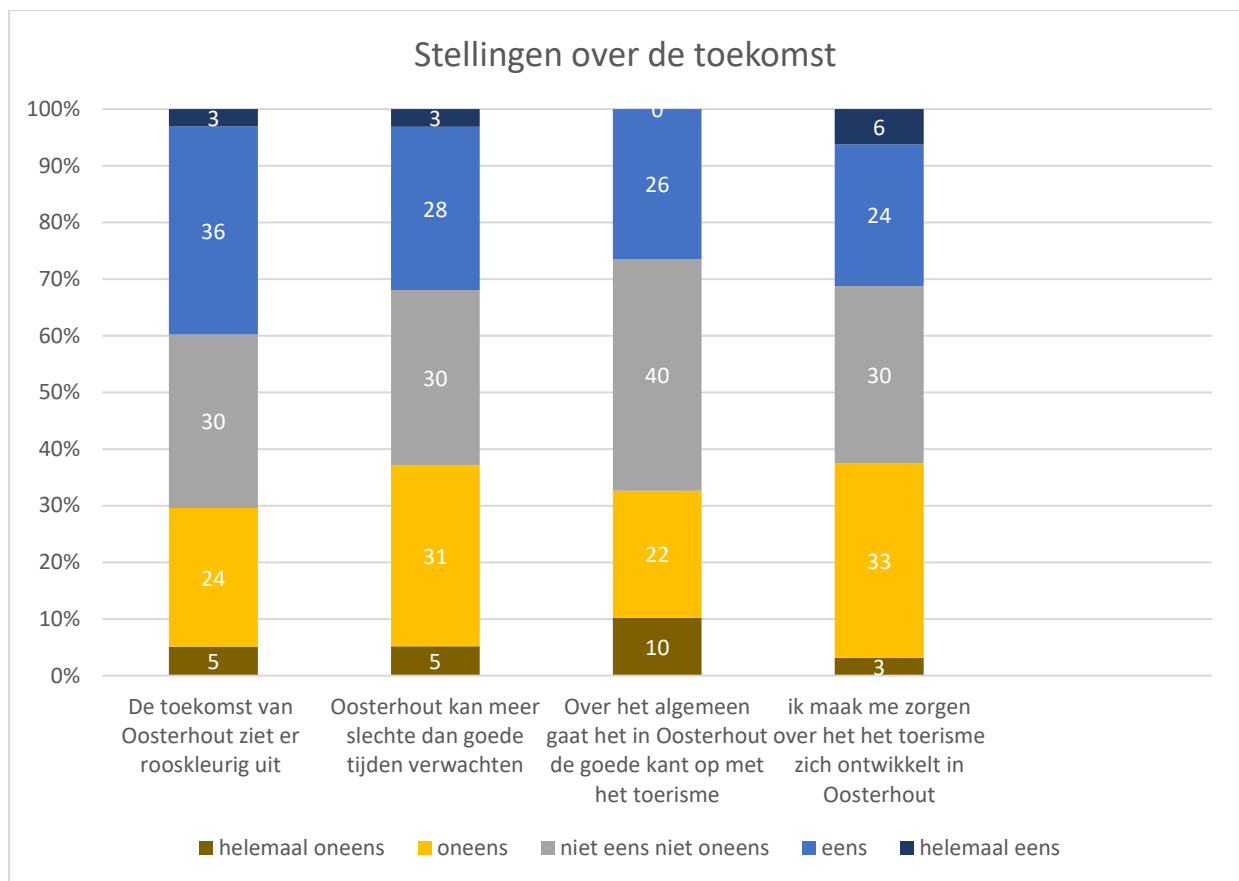
5.3.2 Blik op de toekomst

Het vertrouwen in de toekomst en de rol van toerisme hierin loopt erg uiteen (zie figuur 5:8 voor percentages én aantallen). De grootste groep is gematigd positief over de toekomst van Oosterhout en de rol van het toerisme erin. Deze groep maakt zich geen zorgen. Maar er is ook een aanzienlijke groep bewoners die geen kant kiest of de toekomst minder positief ziet.

We vroegen in hoeverre de respondenten het eens waren met de stelling “de toekomst van Oosterhout ziet er rooskleurig uit” waarbij 37% van de respondenten het hiermee eens was. Daarnaast was 32% van de respondenten het niet eens met de stelling “Oosterhout kan meer slechte dan goede tijden verwachten”. Dit is een krappe meerderheid. Er is namelijk ook een flink aantal respondenten negatiever over de toekomst; 25% was het niet eens met de stelling over de rooskleurigheid van de toekomst en 29% voorzag inderdaad meer slechte dan goede tijden.

Over de toekomst van het toerisme reageren nog meer respondenten neutraal (niet eens, niet oneens). Dit kan betekenen dat ze het niet precies weten of dat ze het gevoel hebben dat het twee kanten op kan. Het valt daarnaast op dat er niemand ‘helemaal eens’ is met de stelling “In het algemeen gaat het in Oosterhout de goede kant met het toerisme” en 6% het ‘helemaal eens’ is met “Ik maak me zorgen over hoe toerisme zicht ontwikkelt in Oosterhout”. Wanneer we de middelste 2 balken vergelijken zijn er meer respondenten die goede tijden verwachten in het algemeen dan dat er respondenten zijn die vinden dat het de goede kant op gaat met het toerisme. Dit kan er op duiden dat er toch wat meer zorgen zijn over het toerisme dan over de toekomst in het algemeen.

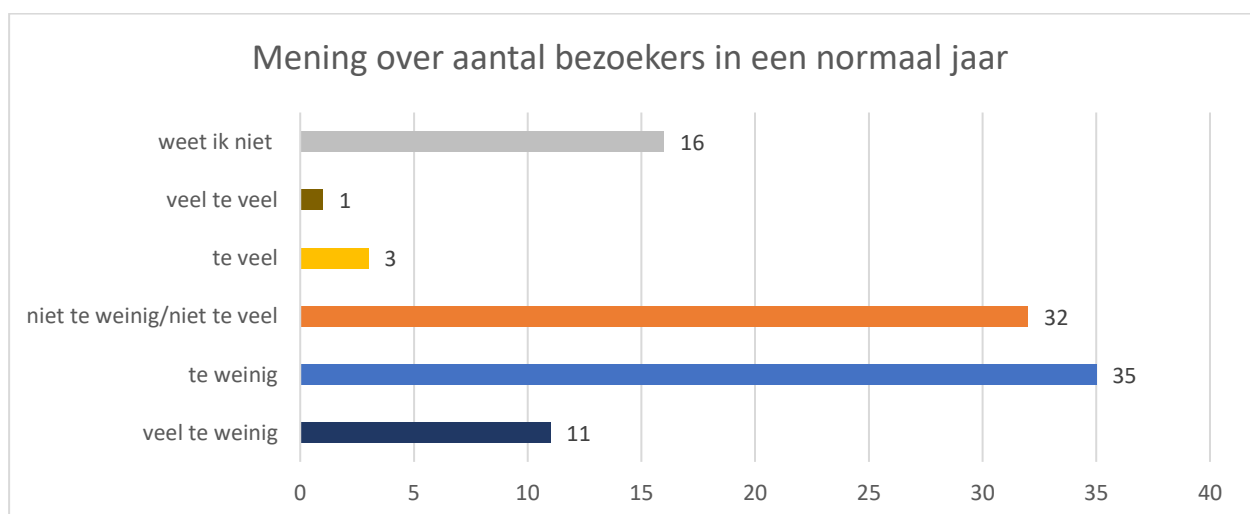
Figuur 5:8



5.3.3 Nu nog niet te veel bezoekers

Uit de antwoorden blijkt geen wens om de bestaande aantallen bezoekers terug te dringen. Groei is daarentegen ook niet voor iedereen gewenst (zie figuur 5:9 voor de aantallen). De meeste respondenten geven aan dat er in een normaal jaar nog te weinig bezoekers komen; 36% vindt dat er doorgaans te weinig bezoekers komen en 11% zelfs vindt het aantal bezoekers 'veel te weinig'. Daarnaast is er een iets kleinere groep (33%) die vindt dat er niet te weinig, maar ook niet te veel mensen Oosterhout bezoeken. Slechts 4% van de respondenten vindt het aantal bezoekers dat doorgaans komt te veel of veel te veel.

Figuur 5:9



Er komt geen duidelijk antwoord naar voren wat betreft de ervaring van groei of afname van bezoekers (zie figuur 5:10 voor de aantallen). Van de respondenten heeft 39% het idee dat het aantal bezoekers dat naar Oosterhout komt af is genomen de laatste 10 jaar. Maar 26% schat in dat het aantal bezoekers ongeveer gelijk blijft en een kleiner deel van de respondenten (15%) heeft het juist het gevoel dat de aantallen toenemen. Een kanttekening hier is dat dit gevoel van af- of toename van de aantallen toeristen kan zijn beïnvloed door de twee corona jaren die aan dit onderzoek vooraf zijn gegaan. Deze jaren waren er veel zorgen over het voortbestaan van het toerisme. Door corona zijn de aantallen bezoekers beïnvloed; het (internationaal) toerisme kwam grotendeels tot stilstand, maar tegelijkertijd bleven er in de corona jaren meer Nederlanders in eigen land (NBTC, 2022).

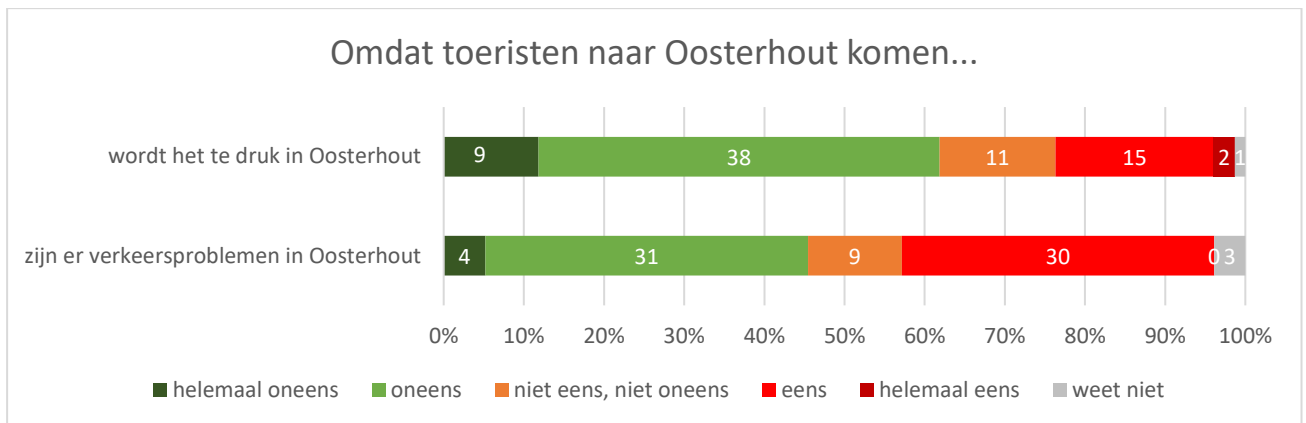
Figuur 5:10



Impact van toerisme op drukte en verkeer

De meeste respondenten vinden niet dat het te druk is in Oosterhout doordat er toeristen naar Oosterhout komen (zie figuur 5:11 voor aantallen en percentages). Iets meer dan de helft is het oneens en 12% is het helemaal oneens met de stelling dat het te druk is door toerisme. Aan de andere kant is er toch een aanzienlijk deel (22%) dat wél vindt dat het te druk is omdat er toeristen de gemeente bezoeken. Ook wordt er door de meeste respondenten geen verkeerproblematiek door de komst van toerisme ervaren; 42% van de respondenten is het oneens met de stelling "Omdat er toeristen naar Oosterhout komen zijn er verkeersproblemen in Oosterhout" en 5% is hier zelfs 'helemaal oneens' mee. Desalniettemin zijn bijna even grote groepen mensen het eens en oneens met de stelling dat er verkeersproblemen in Oosterhout zijn door het toerisme.

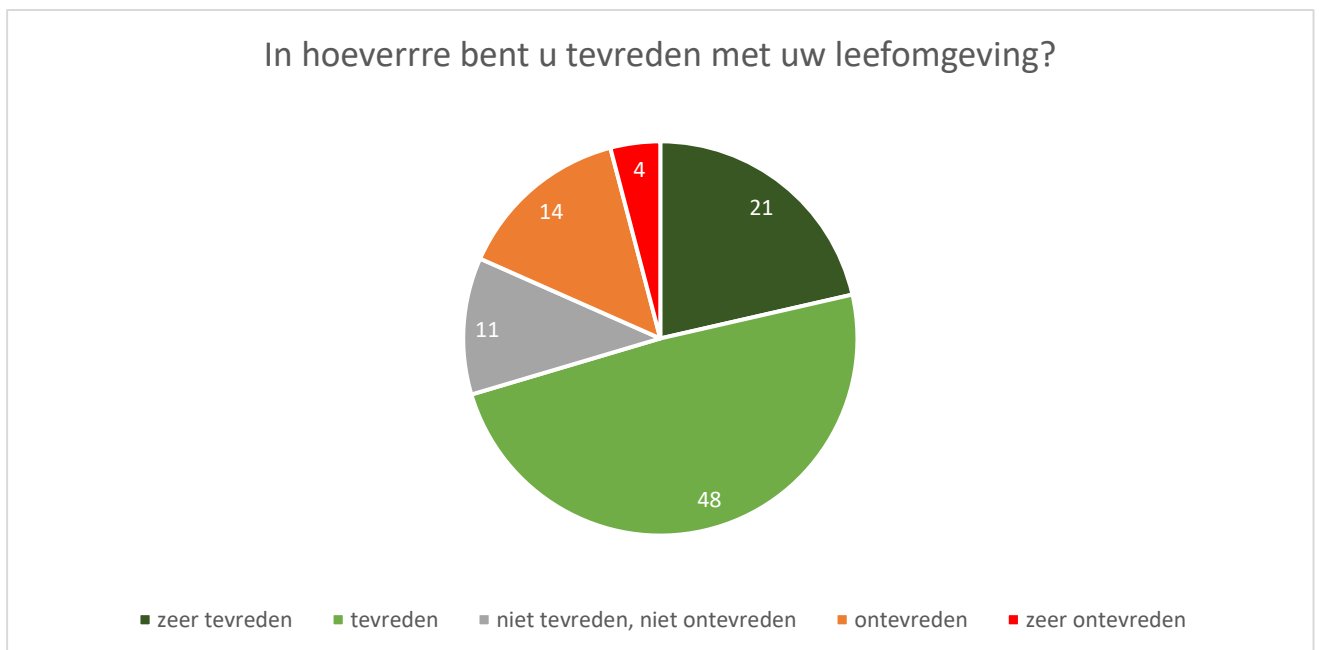
Figuur 5:11



5.3.4 Sociale effecten van toerisme

Het toerisme in Oosterhout vindt grotendeels plaats in de leefomgeving van de inwoners van Oosterhout, dit heeft vaak consequenties voor hoe bewoners hun leefomgeving ervaren. De meeste respondenten zijn op dit moment tevreden (49%) of zeer tevreden (21%) over hun leefomgeving (zie figuur 5:12 voor de aantallen). De respondenten zien echter niet zo snel een positieve rol van het toerisme in hun leefomgeving.

Figuur 5:12



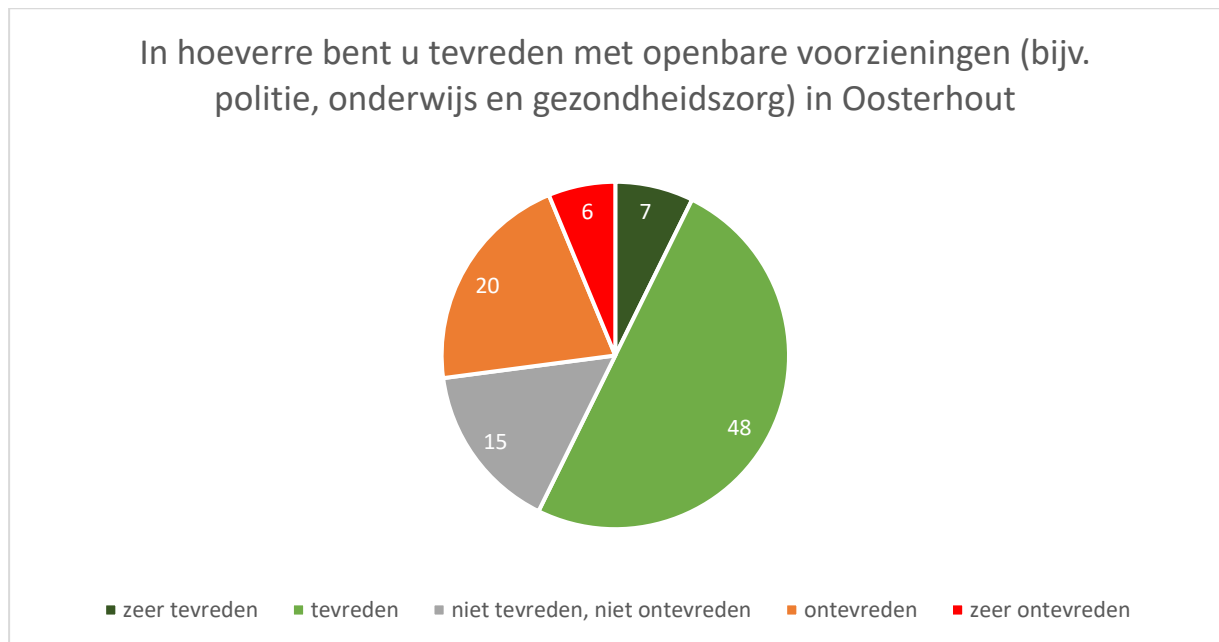
Impact van toerisme op kwaliteit van leven

Toerisme lijkt in hun ogen van deze respondenten niet bij te dragen aan hun kwaliteit van leven (zie figuur 5:14). Van de respondenten zag 37% geen positieve impact op hun kwaliteit van leven: 27% is er het 'oneens' en 10% 'helemaal oneens' met de stelling "Omdat toeristen naar Oosterhout komen is mijn kwaliteit van leven er op vooruit gegaan". Daarnaast is 25% met deze stelling "niet mee eens en niet mee oneens".

Impact van toerisme op voorzieningen in Oosterhout

Het bezoek van toeristen leidt op veel bestemmingen tot een verandering in de voorzieningen in de betreffende gemeente. Dit kan in het voordeel zijn van bewoners van die gemeente, wanneer deze voorzieningen er anders niet waren geweest of bijvoorbeeld verbeteren. Het kan echter ook nadelig zijn wanneer er bijvoorbeeld schaarste optreedt. Wat betreft de openbare voorzieningen zijn de meeste respondenten op dit moment tevreden of zeer tevreden (50% is tevreden en 7% zeer tevreden) (zie figuur 5:13 voor de aantallen). Aan de andere kant is toch iets meer dan een vierde niet tevreden over de openbare voorzieningen (21% ontevreden en 6% zeer ontevreden).

Figuur 5:13



Wanneer we dan kijken naar de impact die het toerisme in de ogen van de respondenten heeft op voorzieningen vinden maar weinig respondenten dat het toerisme tot een verbetering van de kwaliteit van openbare voorzieningen heeft geleid (zie figuur 5:14 voor aantallen en percentages). Ongeveer de helft van de respondenten is het oneens (40%) of helemaal oneens (10%) met de stelling dat het toerisme bijdraagt aan openbare voorzieningen zoals politie, onderwijs en gezondheid zorg. Daarnaast staat 27% van de respondenten hier neutraal in.

Het positieve verband tussen het feit dat er toeristen naar Oosterhout komen en het hebben van meer mogelijkheden om zelf te recreëren wordt door slechts door 24% van de respondenten zo ervaren. De meeste respondenten waren het niet eens (oneens 42% en helemaal oneens 10%) met de stelling "Omdat toeristen naar Oosterhout komen heb ik meer mogelijkheden om te recreëren" (zie figuur 5:14 voor aantallen en percentages).

Bovenstaande antwoorden komen overeen met de resultaten van het kwalitatieve onderzoek van de studenten. Bewoners van de Meerberg, Steenovensebaan en Den Hout zeggen ook niet veel gebruik te maken van de recreatieve voorzieningen in hun buurt (van Gastel, 2023 en Knaapen, 2023). Er is daarbij een ondernemer die wel gezien wordt als een plek waar ook bewoners komen (Jacobus hoeve) Wel wordt er benadrukt dat er bijvoorbeeld in kerkdorp Den Hout een behoefte is aan bepaalde (dagelijkse) voorzieningen (van Gastel, 2023).

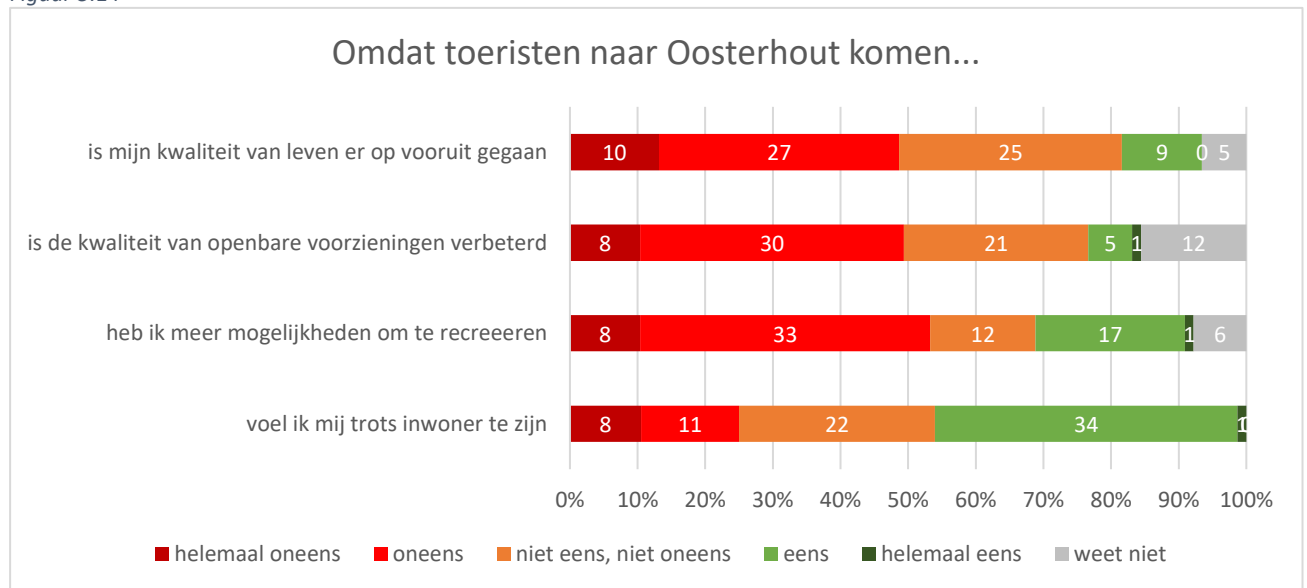
Wat op valt is dat veel respondenten van de enquête toch graag meer of betere voorzieningen zien wanneer hen gevraagd wordt naar de belangrijkste kansen en uitdagingen in het toerisme.

Van 54 opmerkingen gaan er 35 over voorzieningen: Dit zijn dan vaak voorzieningen die voor zowel bewoners als bezoeker van belang zijn. Daarbij wordt de kwaliteit van winkels en winkelleegstand veel genoemd (10x), ook het parkeren wordt vaak aangehaald (8x) en meer leuke evenementen (5x). De voorzieningen worden daarbij vaak in verband gebracht met 'de levendigheid van de stad'. Daarbij wordt regelmatig zijdelings ook de wens voor meer voorzieningen voor jongeren geuit.

Impact van toerisme op trots

Dat het bezoek van toeristen kan leiden tot trots om inwoner te zijn wordt ook door deze enquête bevestigd (zie figuur 5:14 voor zowel aantallen als percentages). Van de respondenten geeft 45% aan zichzelf door het bezoek van de toeristen trots te zijn om inwoner te zijn van de gemeente. 29% is niet trots maar is het ook niet oneens met de stelling. De overige 25% voelt zich dus niet trots(er) omdat er toeristen naar Oosterhout komen.

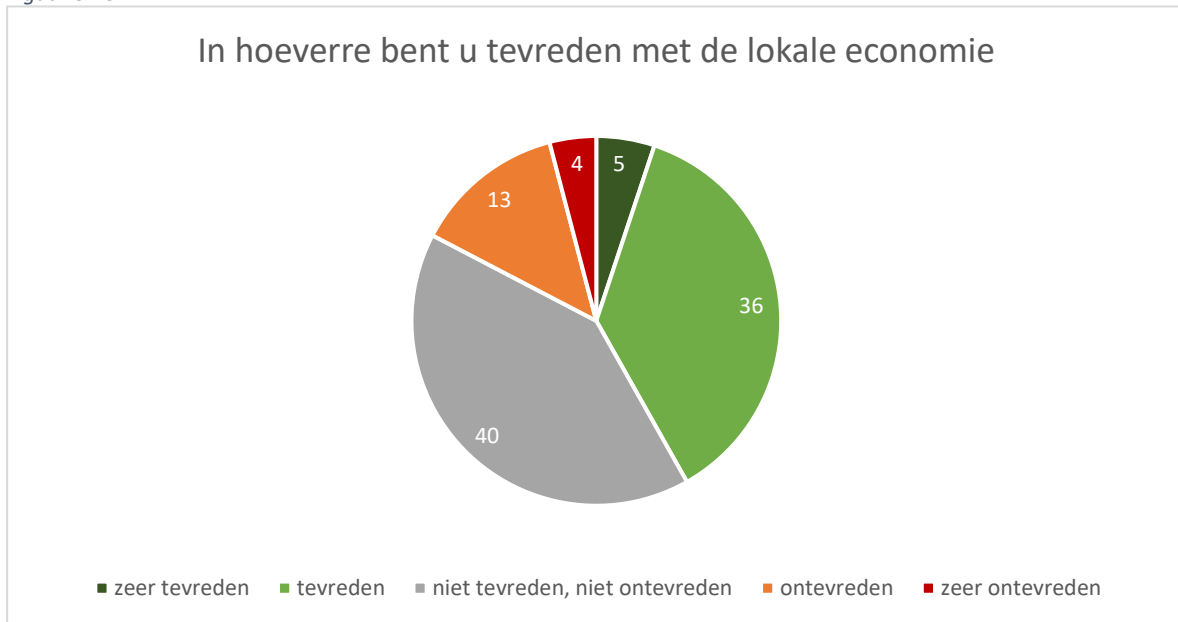
Figuur 5:14



5.3.5 Economische impact van toerisme

Volgens veel stakeholders is de economische impact van toerisme het meest in het oog springend. Veelal wordt toerisme in verband gebracht met werkgelegenheid en andere inkomsten. Wanneer we in Oosterhout naar de tevredenheid met de lokale economie kijken zien we dat de meeste bewoners neutraal staan ten opzichte van de economie (zie figuur 5:15 voor aantallen). De meesten (41%) geven aan 'niet tevreden maar ook niet ontevreden' te zijn met de lokale economie.

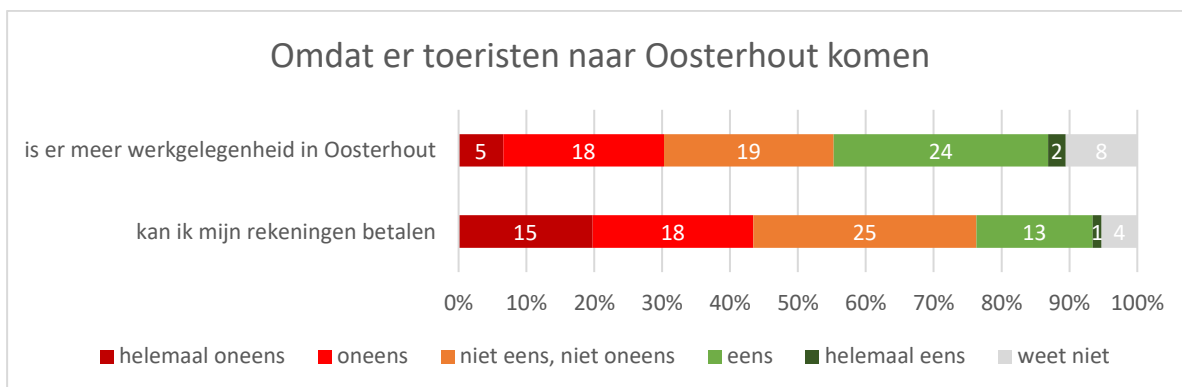
Figuur 5:15



De rol van toerisme in de lokale economie is zeker niet voor alle respondenten vanzelfsprekend (zie figuur 5:16 voor zowel aantallen als percentages). Een kleine meerderheid 34% (waarvan 3% helemaal eens) is het eens met de stelling “Omdat toeristen naar Oosterhout komen is er meer werkgelegenheid in Oosterhout.” Daarnaast staat 25% neutraal tegenover deze economische impact en 30% (waarvan 7% helemaal oneens) vindt dat het bezoek van toeristen niet tot meer werkgelegenheid leidt.

Voor de eigen portemonnee ziet slechts 18% voordeel in de komst van toeristen. 33% was het niet eens maar ook niet oneens met de stelling “Omdat het bezoekers naar Oosterhout komen kan ik mijn rekeningen betalen”. De meeste respondenten waren het echter oneens met de stelling dat zij hun rekeningen kunnen betalen als gevolg van het toerisme. De meningen over in hoeverre het toerisme bijdraagt aan de lokale economie lopen dus uiteen, maar zijn minder positief dan het algemene beeld dat veel stakeholders in het toerisme hebben.

Figuur 5:16

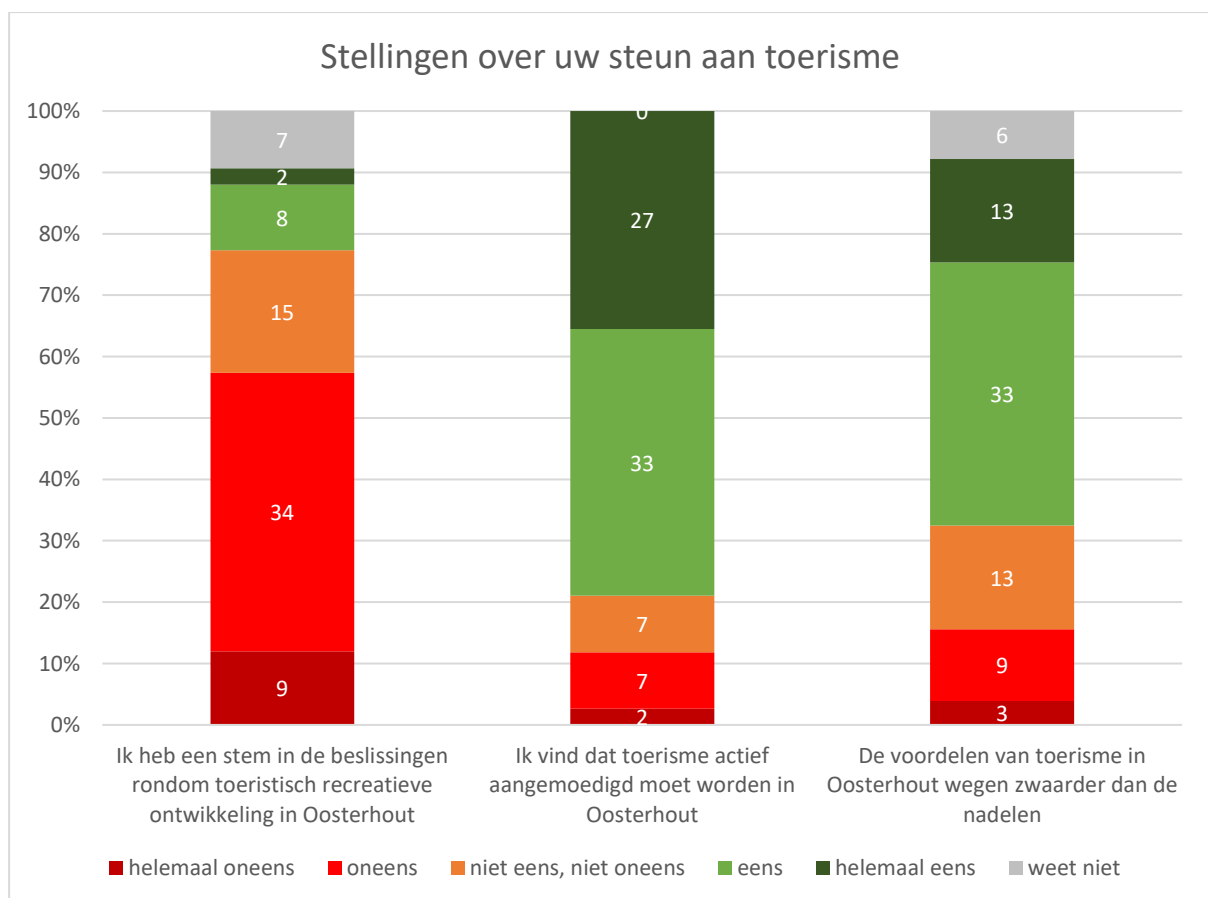


5.3.6 Steun van bewoners aan toerisme

Een groot deel van de respondenten geeft aan dat ze geen stem hebben in de toeristisch recreatieve ontwikkeling (12% helemaal oneens en 45% oneens met de stelling "Ik heb een stem in de beslissingen rondom toeristisch recreatieve ontwikkeling in Oosterhout"). Wat veel van de respondenten graag zouden zien is dat het toerisme actief wordt aangemoedigd (43% eens en 36% helemaal mee eens met de stelling "Ik vind dat toerisme actief aangemoedigd moet worden"). Daarnaast vinden de meeste respondenten dat de voordelen van toerisme zwaarder wegen dan de nadelen (43% mee eens en 17% helemaal mee eens). 16% van de respondenten vindt echter dat de nadelen zwaarder wegen (12% oneens en 4% helemaal oneens). De meeste respondenten voelen op dit moment nog de ruimte voor (meer) toerisme.

In een open vraag werden de respondenten gevraagd naar de belangrijkste kansen en uitdagingen. Naast de vraag voor meer en/of beter voorzieningen (zie pagina 29) worden suggesties gemaakt voor de verdere ontwikkeling van toerisme en recreatie, waaruit blijkt dat ze inderdaad de ontwikkeling van toerisme steunen. Een greep uit de suggesties: 'Een mooie camperplaats bij de haven', 'de leemputten weer toegankelijk maken' en 'bungalowparken weer voor de toeristen' (i.p.v. migranten of spoedzoekers). Ook zijn er opmerkingen over het verbeteren van de marketing; bijvoorbeeld 'publiceer evenementen ook buiten Oosterhout', 'maak gebruik van de nabijheid van de randstad', 'inhaken op toenemende populariteit van binnenlandse vakantie' of een 'uitgids publiceren'. Toch vragen sommige respondenten om voorzichtigheid; bijvoorbeeld 'behoud van de natuur', 'eerst handhaving en parkeergelegenheid op orde voor dat we focussen op toerisme' of simpelweg 'een gezonde balans'.

Figuur 5:17



5.3.7 Samenvatting bewonersperspectief Den Hout

Hieronder een samenvatting van de scriptie van Rilena van Gastel (over draagvlak voor toerisme en de toeristische potentie in kerkdorp Den Hout) in relatie tot de maatschappelijke impact van toerisme.

De bewoners van Den Hout zien hun dorp als een thuis voor mensen die rust, ruimte en groen zoeken. Ze zien zichzelf beslist niet als een wijk van Oosterhout en hebben een sterke hang naar het behouden van de authentieke aard van het dorp. Een uitspraak in deze context die vaak door de student gehoord werd was 'stilstand is vooruitgang'.

De meningen over de ontwikkeling van toerisme van de bewoners die zij sprak lopen uiteen. Er zijn mensen die liever geen toerisme zouden zien omdat ze het eenvoudigweg zelf niet nodig hebben. Maar er zijn ook mensen die wel potentieel zien in toerisme. Echt overlast van bijvoorbeeld campings of B&B's wordt momenteel door geen van de bewoners met wie zij sprak ervaren. De houding van inwoners naar toeristen toe wordt volgens de student door meerdere respondenten bevestigd als 'goed'.

De economische effecten staan voor de bewoners die deze student sprak niet echt op de voorgrond. Er wordt slechts genoemd dat het toerisme het dorp en de bedrijven op de kaart zet. Misschien is het kleine belang van de economie dat de inwoners aan toerisme hechten niet zo gek gezien de hogere sociaaleconomische klasse van de inwoners van Den Hout.

Voor deze groep lijken de sociale effecten van het toerisme op de voorgrond te staan. In zowel de risico's die ze zien als het profijt wat ze er in de toekomst uit hopen te halen. De geïnterviewde personen geven aan dat ondanks dat toerisme levendigheid brengt (en dat wordt gewaardeerd) er zorgen bestaan dat te veel bezoekers de leefbaarheid in Den Hout kan aantasten. Daarmee bedoelen ze vooral hun rust en privacy. Men wil graag dat Den Hout een aparte woonkern blijft, waar het niet te druk is. Het verkeer is een punt van aandacht, maar er wordt bij gezegd dat dit niet alleen door het toerisme komt. Belangrijkere oorzaken zijn het gebruik van Den Hout als sluiproute en het te hard rijden.

Door bewoners wordt er in dit interview niet tot nauwelijks gesproken over de impact van toerisme op de natuur.

De kansen die bewoners zien in het toerisme zijn met name kansen op het gebied van voorzieningen. Een aantal respondenten zou graag een kleine winkel zien voor wat basisboodschappen. De voorwaarde van 'kleine schaal' wordt hierbij onderstreept, Inwoners geven daarnaast aan dat de evenementen en het toerisme leuke mensen trekt en ze vinden het leuk om met toeristen een ander praatje te kunnen maken. Vooral het evenement 'Paaspop', "Een groot feest voor een klein dorp" brengt trots met zich mee. Bovendien zijn deze evenementen ook interessant door de sociale samenhang die door de vrijwilligers die er werken wordt gevormd. Een passend citaat dat de wens voor het investeren in faciliteiten illustreert: "Het toerisme heeft ook als voordeel dat als er meer toeristen komen, de fietspaden ook mooier worden gemaakt en komen er bloemetjes voor terug".

5.3.8 Samenvatting bewonersperspectief Steenovensebaan en Meerberg

Hieronder een samenvatting van de scriptie van Iris Knapen (over draagvlak voor toerisme rondom de Steenovensebaan en de Meerberg) in relatie tot de maatschappelijke impact van toerisme.

Steenhovensebaan

Mensen wonen hier graag. Belangrijke reden om hier te komen wonen is/was de rust en het uitzicht. Bewoners geven aan dat de toeristisch-recreatieve ondernemers in hun omgeving weinig tot geen directe economische en/of sociale waarde aan de omgeving toevoegen. Een uitzondering is de horecaonderneming 'Jacobshoeve'. Dit is een plek waar bewoners ook komen recreëren en een bedrijf dat actief is in de buurtvereniging.

De bewoners halen in de interviews diverse knelpunten in hun omgeving aan die niet per sé door het toerisme komen, maar die er wel mee te maken hebben. Ten eerste maken bewoners zich ongerust over het uitzicht, omdat het geen beschermd landschap is. Toeristische bedrijvigheid is daarbij een van de risico's.

Ten tweede is het verkeer een punt van zorg. Net als in Den Hout is de Steenovensebaan een sluitroute en wordt er erg hard gereden. De agressiviteit in het verkeer wordt hierbij ook genoemd. Deze problemen komen volgens de geïnterviewden niet door het toerisme, maar het toerisme maakt de druk wel nog groter.

Toch is er ook ergernis specifiek aan toerisme gerelateerd. Een van de belangrijkste problemen is afval. Het afval wordt uit auto's en campers gegooid en moet worden opgeruimd door bewoners. Daarnaast ervaren sommigen (geluids)overlast afkomstig van de recreatieve ondernemingen.

Wanneer de geïnterviewde bewoners het over de toekomst hebben vinden ze niet dat er een absolute uitbreidingsstop moet komen. Wel moet toekomstige (toeristisch-recreatieve) ontwikkeling passen binnen de landelijke identiteit van het gebied.

Samenvatting bewonerspectief de Meerberg

Ook de bewoners van de Meerberg zijn er komen wonen voor het vrije en mooie uitzicht.

Wanneer onze studenten de inwoners het direct vraagt ervaren de meeste bewoners van de Meerberg niet echt een toegevoegde waarde door de toeristisch-recreatieve ondernemingen. Desondanks worden de toeristisch recreatieve faciliteiten wel eens gebruikt. Vaker dan bij de Steenovensebaan.

Verder is, net zoals bij Den Hout en de Steenovensebaan, de grootste zorg van bewoners niet het toerisme zelf, maar de gevaarlijke verkeerssituaties. Wel wordt bij deze weg de rol van (recreatieve) fietsers wat vaker genoemd. Maar wederom is een sluiproute en het (veel) te hard rijden van auto's oorzaak nummer één. Bij de Meerberg wordt aangegeven dat het niet alleen Oosterhouters zijn die de weg niet goed gebruiken. "Ook bezoekers die hier komen, eigenlijk dus 'van alles wat'" vertelt een geïnterviewde. Ook wordt het afval, net zoals bij de Steenovensebaan, als een duidelijk probleem gezien. Ze geven aan dat recreanten, bijvoorbeeld mountainbikers, afval op straat gooien. Bewoners vinden het vervelend dat dat opruimen dan op hen neerkomt.

De bewoners van de Meerberg willen liever niet nog meer uitbreiding, hoewel ze 'iedereen hun boterham gunnen'. De achterliggende reden is hier toch vaak de verkeersproblematiek.

6 Samenvatting rapport

De gemeente Oosterhout heeft behoefte aan inzicht in de maatschappelijke waarde van toerisme en recreatie. In dit onderzoek wordt dat belang in beeld gebracht, gebaseerd op de data voor het jaar 2022. Dit onderzoek is een vervolg op de 0-meting uitgevoerd in 2018 over het jaar 2016. De gemeente heeft Breda University of Applied Sciences (BUAs) opdracht gegeven dit onderzoek uit te voeren.

6.1 Economische impact op basis van toeristische bestedingen

In Oosterhout is in 2022 (uitgaande van toeristische bestedingen van 91,65 miljoen) 32,77 miljoen euro aan toegevoegde waarde gecreëerd. Dit heeft geleid tot een werkgelegenheid van 1014 banen. Deze impact komt met name terecht in de sectoren handel, horeca, en cultuur, sport en recreatie. Maar ook in andere sectoren wordt er toegevoegde waarde en werkgelegenheid gecreëerd

6.2 Profiel recreanten en toeristen.

In vergelijking met het bezoekersprofiel op basis van het jaar 2016 zijn er geen hele grote verschillen.

Kenmerken

- Gemiddelde **leeftijd** 50 jaar (in 2016 was dit 52 jaar)
- Iets meer diversiteit in **reisgezelschappen**. In 2022 reisgezelschap redelijk evenredig verdeeld tussen met gezin (24%), met partner (22%), vrienden (21%), alleen (15%) en met familie (14%).
- Groei verhouding **verblijfstoeristen** in verhouding tot dagtoeristen (van 36% verblijfstoeristen in 2016 naar 47% verblijfstoeristen in 2022).
 - o Gemiddeld 7 dagen verblijf (1 dag korter dan in 2016).
 - o Merendeel nog steeds op een camping of bungalow/chalet park.
- **Wandelen en fietsen** staat zoals in 2016 nog steeds op nummer één als activiteit van recreanten en toeristen. Op de tweede plek staat **winkelen** en op de derde plek een bezoek aan het **zwembad**.

Waardering door recreanten en toeristen

- De meeste respondenten (70%) waarden Oosterhout als bestemming met een 'goed'
- Oosterhout krijgt **gemiddeld een 7.1** (score op waarschijnlijkheid dat respondenten Oosterhout aanbevelen aan familie of vrienden).
- Respondenten kennen de bestemming via vrienden, internet en 'anders' (veelal 'we wonen vlakbij')
- Twee derde recreanten en toeristen waren al **bekend met Oosterhout**
- De meest kritische opmerkingen die gemaakt worden bij 'suggesties' gaan over de **kwaliteit van de winkels en leegstand in winkelgebieden** (zie ook rapport cijfer van 6.8). Ook in 2016 was het winkelaanbod een punt van aandacht.
- Er werden dit jaar meer opmerkingen door de respondenten over '**netheid**' gemaakt (verzorging van groen (parken), algemeen onderhoud, afval en onkruid). Iets wat 2016 niet naar voren kwam.
- De kritische opmerkingen over recreatievoorzieningen gingen vooral over een gemis aan '**uitgaansgelegenheden**'

Rapportcijfers voor recreatiemogelijkheden (van hoog naar laag)

Item	Cijfer
Bereikbaarheid	8.1
Veiligheid	8
Veiligheidsgevoel	8
Gezelligheid sfeer	7.8
Natuur:	7.7
Gastvrijheid in winkel	7.6
Netheid (schoon en heel)	7.6
Kwaliteit recreatiemogelijkheid	7.6
Aantal recreatiemogelijkheden	7.5
Parkeergelegenheid	7.4
Drukte	7.2
Aantal winkel	6.8
Soort winkels	6.8

6.3 Maatschappelijke impact

Door het afnemen van enquêtes en kwalitatief onderzoek hebben we de perceptie **van recreanten en toeristen, ondernemers en bewoners** op de maatschappelijke impact van toerisme onderzocht. Deze maatschappelijke impact van toerisme staat voor deze drie groepen belanghebbenden (nog) niet op de voorgrond. De **omvang van het toerisme** wordt door alle drie de groepen niet als problematisch gezien. De meeste ondervraagde recreanten en toeristen ervaren dat er nu nauwelijks tot geen toerisme is (30%) of dat er 'redelijk wat toerisme' is (29%). Bijna niemand van de toeristen of recreanten vond dat er te veel toerisme in Oosterhout is. Eenzelfde beeld kwam naar voren bij de ondervraagde bewoners. De meest bewoners vinden dat er doorgaans te weinig bezoekers komen (47%) en een iets kleinere groep vindt dat er niet te weinig, maar er ook niet te veel bezoekers naar Oosterhout komen.

De impact van het toerisme in het algemeen lijkt in de ogen van toeristen en recreanten én de bewoners die de enquête invulden niet zo groot. Een grote groep geënquêteerde bezoekers vult 'neutraal' in wanneer er gevraagd wordt naar de impact van het toerisme (zie figuur 5:1). Ook veel bewoners gaven het antwoord 'niet eens, niet oneens' aan wanneer er gevraagd werd naar de mogelijke economische effecten van toerisme (zie figuur 5:11) en drukte door toeristen (zie figuur 5:16). Bewoners zijn echter kritischer op de sociale impact van toerisme, veel respondenten zien geen positieve effecten van het toerisme (zie figuur 5:14). De drie groepen belanghebbenden leggen dan ook nadruk op verschillende types maatschappelijke impact. De recreanten en toeristen zijn zich het meest bewust van de positieve economische impact (zie figuur 5:1). De ondervraagde ondernemers zien in het algemeen weinig negatieve impact en vooral positieve impact (zie figuur 5:2 t/m 5) en veel ondervraagde bewoners zijn stellig over het gemis van positieve effecten op de samenleving (zie figuur 5:14). Dit verschil is ook logisch gezien de verschillende belangen; de ondernemers willen graag positief bijdragen en de bewoners maken persoonlijk deel uit van de samenleving waar het toerisme invloed op heeft.

Economische impact van het toerisme

De meerderheid van bezoekers en ondernemers erkennen vooral de positieve economische impact van het toerisme. Ondernemers zijn daar logischerwijs hier het meest van overtuigd. Voor hen was het economische impact de belangrijkste impact en dan met name de **werkgelegenheid** werd het vaakst genoemd (gedeelte nummer 1: zie tabel 5:1), de inkomsten door het toerisme stonden op de (gedeelte) tweede plaats (zie tabel 5:1). Lokaal inkopen is een van de manieren die de geënquêteerde ondernemers aangeven zelf bewust bij te dragen aan de lokale economie. Van de groep bezoekers dacht 51% dat het toerisme goed was voor de lokale economie en 44% beoordeelde dit effect als neutraal. De bewoners waren hier echter ook wat kritischer. Een kleine meerderheid (34%) is het eens met de stelling "Omdat toeristen naar Oosterhout komen is er meer werkgelegenheid in Oosterhout". Daarnaast staat er 25% neutraal

tegenover deze economische impact en kleine derde (30% waarvan 7% helemaal oneens) vindt dat het bezoek van toeristen juist niet tot meer werkgelegenheid leidt.

Impact van het toerisme op het milieu

Er gaat weinig aandacht uit naar de impact van toerisme op de natuur. Ondernemers zien vooral positieve effecten op het landschap en de natuur (44%) terwijl slechts 17% de negatieve effecten erkent. Toch lijken de ondernemers nog het meest bezig met het milieu, wanneer je kijkt naar wat ondernemers zelf aangeven te doen in het kader van duurzaamheid (zoals toeristen informeren, energie besparen en zorg voor het afval). Ondanks dat de impact op de natuur door de toeristen en recreanten als het meest negatieve impact wordt gezien, gaat dit maar om 10% van de respondenten. De overige toeristen en recreanten zien juist een positief effect of geen effect door toerisme op de natuur. Voor de inwoners maakt de natuur deel uit van hun leefomgeving maar komen er nauwelijks opmerkingen over. Ook tijdens de interviews spraken bewoners weinig over de natuur. De natuur kwam ter sprake wanneer het over het uitzicht of over de rust van de plek ging. Bewoners klagen wel over het **afval** wat toeristen achterlaten, maar dit is niet per sé alleen in de natuur.

Sociale impact van het toerisme

De ondervraagde toeristisch-recreatieve ondernemers schatten zelf in dat zij een positieve sociale impact hebben. Ze dachten daarbij vooral aan een bijdrage aan de inclusiviteit en diversiteit van de samenleving in Oosterhout (73%). 56% van de geënquêteerde ondernemers gaf aan dat toerisme voor een hogere **kwaliteit van leven** zorgde. Dit wordt echter anders ervaren door bewoners. Slechts 10% van deze bewoners heeft het idee dat toerisme hun kwaliteit van leven positief beïnvloedt.

Een bekend effect van toerisme is de **impact op voorzieningen**; bijvoorbeeld openbare voorzieningen, detailhandel, evenementen en recreatieve voorzieningen. Deze invloed kan zowel positief als negatief uitvallen. De ondernemers geven dat het toerisme bijdraagt aan de samenleving door het bieden van recreatie en horecavoorzieningen (beiden 94% van de respondenten). Maar slechts 24% van de bewoners ervaart dat er meer mogelijkheden zijn om te recreëren, omdat er toeristen naar Oosterhout komen. Iets meer dan de helft (52%) is het oneens met de stelling "Omdat toeristen naar Oosterhout komen heb ik meer mogelijkheden om te recreëren". Deze mensen hebben misschien het idee dat deze voorzieningen niet voor hen zijn of ervaren de aanwezige recreatieve voorzieningen misschien toch als te druk. Uit de ingevulde suggesties (35 van de 54 opmerkingen) blijkt echter nog wel een behoefte voor meer of betere voorzieningen voor toeristen die ook voor bewoners nuttig zijn. Hier worden vooral winkels benoemd. In deze opmerkingen worden voorzieningen veelal gekoppeld aan levendigheid. Deze behoefte past ook bij de behoefte van de recreanten en toeristen, die ook suggesties doen voor meer en betere winkels (zie paragraaf 4.1.5)

Trots is een positieve impact van toerisme waar zowel ondernemers en bewoners het over eens zijn. 45% van de bevraagde bewoners gaf aan dat de komst van toeristen hen trotser maakte en 62% van de ondernemers schat in dat toerisme bijdraagt aan de trots op Oosterhout.

De relatie van veiligheid en toerisme leek aan het begin van dit onderzoek niet echt een issue. Het kreeg van de ondervraagde bezoekers dan ook een 8 (gevoel van veiligheid en veiligheid in het algemeen). Toch zijn er zowel door bezoekers als bewoners wel kritische opmerkingen hierover gemaakt.

Ondanks dat veel ondernemers hopen dat hun onderneming mensen kan samenbrengen (zie paragraaf 5.2.4) lijkt het **contact tussen bewoners en toeristen** niet veel voor te komen. De bewoners die de enquête invulden hebben nauwelijks (55%) of geen contact (24%) met toeristen. Van de bezoekers geeft de meerderheid (50%) aan dat ze alleen contact hebben met bewoners als deze werken in de toeristisch-recreatieve sector. Een deel (17%) geeft zelfs aan geen inwoners van Oosterhout te ontmoeten. Op de vraag of ze meer contact met bewoners zouden willen hebben antwoord 90% dat ze niet meer contact zouden willen dan dat er nu is. Bovendien is contact met lokale mensen eigenlijk ook niet belangrijk voor de meeste toeristen en recreanten (66%).

In de ogen van de meeste respondenten lijkt het voornamelijk **niet te druk** door toeristen te zijn. De bezoekers geven de drukte gemiddeld een 7.2, waarbij wel flinke uitschieters, zowel naar boven als naar beneden, te vinden zijn. Meer dan 60% van de inwoners die de enquête invulden vinden het ook niet te druk door de toeristen. Toch is er wel voorzichtigheid geboden: 22% vindt het al wel te druk omdat er toeristen naar Oosterhout komen. Voor de drukte in specifiek het **verkeer** vindt 47% van bewoners dat dit niet aan de komst van toeristen ligt, maar er is ook een aanzienlijke groep van 38% die wél vindt dat de toeristen voor verkeersproblemen zorgen. Uit de interviews blijkt dat bewoners zich inderdaad zorgen maken over gevaarlijke situaties en geluidsoverlast, door de drukte op de Steenovensebaan, Meerberg en in Den Hout. De geïnterviewden leggen dit niet alleen bij de toeristen. Ze geven aan dat deze verkeerssituatie met name door te hard rijden en sluiproutes komt. Ook 33% van de geënquêteerde ondernemers die deze vraag invulden vonden dat het toerisme een negatief effect op het verkeer en mobiliteit in Oosterhout had waarmee het tevens ook op nummer 1 (zie tabel 5:2) stond van meest genoemde negatieve effecten van toerisme.

Steun van inwoners aan toerisme

Slechts 13% van de geënquêteerde inwoners heeft het gevoel een stem te hebben in de ontwikkeling van toerisme in Oosterhout. 57% van deze inwoners vindt niet dat ze een stem hebben in de ontwikkeling van toerisme in Oosterhout. De meeste respondenten (79%) geven aan dat ze graag zouden zien dat het toerisme actief zou worden aangemoedigd. En tenslotte vinden de meeste van deze inwoners dat de voordelen van toerisme zwaarder wegen dan de nadelen (60%). Met daarbij de kanttekening dat 16% van de respondenten vindt dat de nadelen zwaarder wegen.

7 Bibliografie

Ap, 1992 Residents' perceptions on tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 19 (1992), pp. 665-690

Dongoh Joo, Asli D.A. Tasci, Kyle M. Woosnam, Naho U. Maruyama, Chadley R. Hollas, Kayode D. Aleshinloy (2018) Residents' attitude towards domestic tourists explained by contact, emotional solidarity and social distance, *Tourism Management*, 64: 245-257.

Gemeente Oosterhout (2018) Oosterhout 2030, Een vooruitblik naar de toekomst van Oosterhout.
https://www.oosterhout.nl/fileadmin/afbeeldingen/internet/200%20jaar%20stad/Gem_Oosterhout_Magazine-3_A4_LR.pdf

Klijs, J., de Groot, E., Ridderhof, JCM., Ijben, H., Noordhoek, M., & Heslinga, J. (2021). *Maatschappelijke waarde van toerisme en recreatie*. CELTH. http://www.gastvrij-nederland.nl/Maatschappelijkewaarde_compressed.pdf

NBTC (2022). Verblijfstoerisme in Nederland in 22 en 2023.
<https://www.nbtc.nl/nl/site/download/verblijfstoerisme-in-nederland-in-2022-en-2023-1.htm?disposition=inline>

Bijlage 1 :Verantwoording opzet enquête bewonersperspectief

Deel 1: Algemeen beeld

Vragen over hoe de inwoner aankijkt tegen de toekomst van de gemeente en het toerisme. Deze zijn bedoeld om het algemene sentiment te peilen. In latere onderzoeken kan dan worden getoetst of een verandering ten aanzien van het toerisme kan worden verklaard door een verandering in het algemene sentiment.

Deel 2: Gepercipieerde effecten van toerisme op de gemeente Oosterhout

Gebruik RETS-model

Het meeste en recentste inwonersonderzoek naar het perspectief van de bewoners van toeristische bestemmingen zijn gebaseerd op het RETS (resident empowerment through tourism scale) model. Het internationaal gevalideerde RETS model* geeft inzicht in de verschillende aspecten die de mening van inwoners over toerisme bepalen. In deze enquête voor Oosterhout is er voor gekozen om niet alle vragen letterlijk over te nemen omdat toerisme niet overal in Oosterhout even zichtbaar is. Er wordt bij deze schaal er van uit gegaan dat het toerisme al een grote rol speelt in de gehele regio. In deze fase van de ontwikkeling van toerisme kunnen veel bewoners hoogstwaarschijnlijk nog niet zo veel met 'door toerisme in ernstige verlegenheid worden gebracht' of met vragen over 'de criminaliteit die toerisme met zich meebrengt. Alle zeven concepten (persoonlijk economisch voordeel', 'trots zijn', 'sociale verbondenheid', 'politieke betrokkenheid', 'positieve impact', 'negatieve impact', 'steun voor toerisme') komen echter wel terug, maar dan minder uitgebreid dan bij de officiële RETS.

Bovendien legt dit model de nadruk op 'empowerment' maar zoekt de gemeente vooralsnog een beeld wil vormen van de gepercipieerde effecten van het toerisme.

* Boley, B., McGehee, N.G., Perdue, R., and Long, P. (2014). 'Empowerments and resident attitudes towards tourism: Strengthening the theoretical foundation through a Weberian lens'. *Annals of Tourism Research*

Gebruik TIAS-schaal

Sinds 1994 wordt voor het meten van de houding van bewoners ten aanzien van de effecten van toerisme de TIAS (Tourism Impact Attitude Scale) gebruikt. Deze is ontwikkeld door Lankford and Howard en inmiddels over de hele wereld gebruikt en getest. Doorgaans is deze schaal gebaseerd op zowel de steun voor toerisme als de bijdrage die het toerisme levert aan de gemeenschap. Deze steun van toerisme komt ook terug bij RETS. Woosnam (2009) heeft deze schaal nogmaals gevalideerd en in dit onderzoek is een groot deel van zijn items overgenomen. Er zijn overigens redelijk wat dubbelingen met items die ook bij RETS worden gevraagd daardoor kan de formulering enigszins afwijken van de officiële TIAS zoals gebruikt door Woosnam*.

* Woosnam, K. M. (2012). Using Emotional Solidarity to Explain Residents' Attitudes about Tourism and Tourism Development. *Journal of Travel Research*, 51(3), 315–327.

Ondernemers enquête

In de ondernemers enquête die gedaan is in Oosterhout wordt er ook gevraagd aan ondernemers om een inschatting te maken van de effecten van toerisme. Deze vragen zijn gebaseerd op een nationaal onderzoek wat eerder gedaan is voor Gastvrij Nederland. Deze vragen zijn veelal in lijn met de RETS en TIAS schaal. Dit is ook niet zo vreemd aangezien deze schalen ook de basis vormden voor dat onderzoek. Deze vragen zijn echter wat meer in detail. Sommige van deze detailvragen zijn ook opgenomen in deze enquête om zo het ondernemersperspectief met het bewonersperspectief met elkaar te kunnen vergelijken.

Er is gekozen voor een vijfpunts likertschaal zoals bij het meeste onderzoek op basis van RETS. TIAS is echter wel vaak op een zevenpunts schaal gedaan, maar dit kan respondenten ook ontmoedigen om de vragen te beantwoorden.

DEEL 3: profiel

Deze vragen zijn er om een profiel te kunnen maken van de bewoner die de enquête heeft ingevuld. Vragen omtrent de kwaliteit van leven en 'sense of belonging' zijn voor de onderzoeksgroep van belang voor toekomstig onderzoek.



Games



Leisure & Events



Tourism



Media



Data Science & AI



Hotel



Logistics



Built Environment



Facility

Mgr. Hopmansstraat 2
4817 JS Breda

P.O. Box 3917
4800 DX Breda
The Netherlands

PHONE
+31 76 533 22 03

E-MAIL
communications@buas.nl

WEBSITE
www.BUas.nl

DISCOVER YOUR WORLD